

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 32.—, POLUGOD. K 16.—, ČETVRTGOD.
K 8.— POJEDINI BR. 1 K. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

Nova izjava britske vlade.

Lord Curzon, nasljednik Balfoura u ministarstvu inostranih djela, upravio je na dan obljetnice deklaracije ovo pismo Nahumu Sokolowu:

Foreign Office, S. W. 1. subota, dne 1. novembra 1919.

Gospodinu Nahumu Sokolowu.

Drago mi je, te Vas mogu uvjeriti, — ako takvog uvjerenja uopće treba, a jedva držim da će biti potrebno — da u politici vlade Njegova Veličanstva u pogledu uspostave narodne židovske domaje u Palestini nije nastala nikakva promjena.

Vaš odani:

Curzon of Kedleston.

Godišnjica deklaracije židovskom narodu.

Drugoga novembra ove godine obnavlja se druga godišnjica dana, kojega je Velika Britanija, Balfourovom deklaracijom, priznala pravo židovskog naroda na ostvarenje njegove narodne domaje u Palestini te je obećala saradnju oko izgradnje takove domaje.

Kad se veliki rat svršio, mi smo se svi nadali, da je već došao čas, da se možemo ozbiljno latiti svoga djela. Ovaj čas nije još došao. Židovski narod dijeli sudbinu svega čovječanstva, koje iza strašnih godina rata još iščekuje istinski mir. Više no za ostalo čovječanstvo bio je za nas ovaj razmak između obećanja i ispunjenja opterećen brigom i veći je bio napor naše strpljivosti i ustrajnosti usljed strašnih i krvavih žrtava, koje su se dan na dan tražile od našeg naroda kroz cijelo vrijeme ovih dviju godina.

Ali nevolja i progoni ne mogoše oslabiti volje našega naroda, koji ostade stalan i neuskoleban u izpašanju svojih težnja od onoga dana, kad su zadobili formalno i javno priznanje prije dvije godine. U međuvrijeme ove su težnje priznate izjavama drugih velikih sila i vlada, a britska vlada sama izjavila je opetovano, da nepokolebivo ustraje kod deklaracije. I tako mislimo, da se možemo podati nadi, da se radi tek o nekoliko mjeseci e da se sva svećana obećanja ostvare u obliku međunarodnih utanačenja. Ovaj veliki čas ne će zateći organizaciju nespremnu. S punom svijesti svoje odgovornosti predstavnici se ove organizacije spremaju, da polože zadnje ugaono kamenje za ostvarenje velike osnove, koja će da služi temeljem za ostvarenje židovske Palestine.

Uvijek je bio ponos cionističkoga pokreta, da je uzgojio židovski narod do spoznaje, da njegova sudbina u prvom redu stoji do njegove rođene voljne snage. I baš na dan, kad se zahvalno spominjemo snažne pomoći, koju nam je obećala Velika Britanija, valja da se iznova spomenemo, da nam pomoć s polja može dati samo okvir, ali da ostaje na nama, da izvršimo djelo i da će uspjeh u prvom redu zavisiti o našoj spremnosti za doprinosanja žrtava, o našoj ustrajnosti, našoj disciplini i našoj stvaralačkoj sposobnosti.

Pozivamo židovski narod, da sa svim sredstvima svoje snage omogući, da nas vrijeme ostvarenja naših težnja nadje spremne i odlučne.

Vođe cionističke organizacije hoće da s najzdušnijim nastojanjem i u duhu biatske saradnje sa svim dijelovima židovskoga naroda prosljede u radu, da se obećanje 2. novembra 1917. obrati u slavnu činjenicu.

Izvršni odbor cionističke organizacije: O. Warburg, N. Sokolow, Ch. Weizmann, A. Levin, O. Jacobson, A. Hantke.

Šekelski manifest.

Drugovi cioniste!

Nova godina je pred nama — godina koja mora biti obilježena povećanim naporima oko sticanja naših prava, oko ostvarenja naših ideala.

Sad, kad je židovski i nežidovski svijet, jednako priznao cionističko riješenje židovskih i palestinskih problema, zadaća je cionističke organizacije, da ujedini sve žive sile, koje su u židovstvu, e da se naše riječi obrate u čin i da Palestina postane zbiljski opet narodnom domajom židovskog naroda.

Vrijeme se primiče, kad ćemo biti u stanju, da izvedemo svoje cionističko djelo u potpunom saglasju s ustavom cionističke organizacije. Kad to vrijeme dođe, mi ćemo sazvati sve vaše predstavnike da se sastanu, da vijećaju i da odluče. Onda ćemo iznijeti pred Vas osnove, koje smo izradili za veliko djelo, koje nas čeka. Ali dotle mislimo, da možemo s pravom od Vas zahtijevati, da ustrajete u pouzdanju, koje ste do jako sveudilj polagali u nas.

Ne će dostajati za budućnost, da se učinila dužnost jednoga cionista u onoj mjeri kao do jako. U napredak ne smijemo smatrati nikoji napor i nikuju žrtvu prevelikom, e da opremimo cionističku organizaciju za izvršenje njezina uzvišenoga, ali nadasve teškoga djela. Nitko od nas ne smije gubiti vrijeme, a da izvrši svoj dio u djelu, koje nova godina nalaže cionističkoj organizaciji.

Prvi je korak, da se najednom počne sa skupljanjem godišnjeg poreza, koji plaća svaki cionista, šekela.

Šekel mora da plati svaki koji se predao cionističkom idealu i uspostavi Erec-Israela.

Svijetu mora sad da se pokažu ova daljnja manifestacija snage židovske narodne volje i moć cionističke organizacije.

Ova demonstracija našega oduševljenja očitovat će svima ljepotu i veličinu ideje, koja nas zanaša, ponos i pouzdanje židovskoga naroda i njegovu čvrstu odluku, da živi, svojim životom u svome židovskome domu.

Stojimo sad pred najkritičnijim časom razvitka cionizma, u periodu, koji pridolazi konačnom ostvarenju, kad je očekivanje naj-

napetije i kad patnje našeg naroda gotovo prevršuju mjeru podnašanja.

U takovo doba dvostruka je naša dužnost, da ne prezajući pred poteškoćama časa postojano držimo pred svojim očima onaj ideal, koji nas je vodio kroz vijekove i da napnemo sve svoje sile, e da postignemo svoj cilj — izbavljenje židovskog naroda u Cijonu.

Na izvršenje ove dužnosti mi vas pozivamo uzdajući se u vjernost Vašeg uvjerenja, u snagu Vaše odanosti i u Vašu silu čina.

Izvršni odbor cionističke organizacije:
O. Warburg, N. Sokolov Ch. Weizmann,
A. Levin, A. Hantke,
N. Jacobson.

Plaćajte, ubirajte šekel!

Povodom druge godišnjice poznate procionističke deklaracije engleske vlade izdao je Izvršni odbor cionističke organizacije u Londonu dva manifesta, koja donosimo na čelu ovoga broja. Čitam ta dva manifesta, čitam ih po više puta. Hoću da vidim, što imade da nam kaže vodstvo dvije godine nakon deklaracije, kojom se otvara nova stranica povijesti naše i kulturnog čovječanstva. Hoću da vidim, što nam vodstvo veli u času, gdje iz one deklaracije treba da postane jedan međunarodni ugovor, jedna zbiljska činjenica: most za židovski narod iz galuta u zemlju otaca, fundament, okvir i garancija za izgradnju židovske narodne domaje u Erec Jisraelu.

Ovakovi su manifesti vrijedni osobite pažnje i pomne analize. Nijesu to tek izvještaji stilskog osjećaja i umijeća ili prigodne demonstracije. Nego ovakovi su manifesti historijski akti, koji svjedoče, koliko je istine i snage u onome, o čemu manifesti govore. Još više. Ovakovi su manifesti također — barem bi mogli i trebali da budu — jedan historijski čin: jer ispravno gledajući u prošlost i vodeći točno računa o sadašnjem stanju stvari, ovakovi mani-

festi mogu da budu silnim poticajem za umnoženje energija, za ubrzanje tempa, za uvećanje volje, za obogaćenje sredstava, za skraćivanje puta i približenje cilja.

Ispitujući ovako manifeste Izvršnog odbora c. o. osjećamo duboku zahvalnost prema muževima, koji u ovo sudbonosno vrijeme zastupaju pred svijetom židovski narod. Iz ovih poslanica ne govori tek nekolicina — i ako vrlo umnih — pojedinaца, kojima je slučajno silom prilika dopalo ruku kormilo židovske lađe. Ne govori tu samo jedna vlada koja iza sebe nema nikoga i ništa: ni države, ni zemlje, ni naroda, ni vojske, ni kapitala. Ne govori tu jedan skup diplomata, koji znade da s mnogo riječi i pustim frazama, praznim patosom i hvalisavim deklamacijama prikrije besadržajnost. Ne čuje se u tim poslanicama niti očajni krik naroda, koji je u ovo nekoliko godina rata pretrpio i izgubio neprispodobivo više nego i jedan drugi narod, dapače mnogo više nego je sam pretrpio kroz sva minula stoljeća sve onamo od križarskih vojna (a ima tu dosta crnih stranica: spanjolska inkvizicija, Hmjeljničij predratni progono u Rusiji, poljsko-galičko-austrijski bojkot, rumunjski pakao, da samo neke spomenemo). Već iz ovih manifesta govori čitavi židovski narod koji znade što hoće, govori iz tih manifesta svemu svijetu i proglašuje, da će poći k cilju i da će ga postići, došlo što mu drago i kako mu drago. Tko imade uho za ritam historijskog razvijanja, te se ne da smesti disonancama što ih trešnja zemlje, kakova je bila svjetski rat, nužno mora prouzročiti, taj će u manifestima cionističkog vodstva također čuti ritam historije: vidjet će neodoljivo nastojanje jednoga naroda, da sebi neograničenom požrtvovnosti i neumornom ustrajnosti izgradi novu narodnu domaju i osigura narodnu budućnost na pradjedovskoj grudi. U svojoj su jednostavnosti manifesti vodstva židovskoga naroda dostojan izražaj onoga, što u ovaj čas Židovski narod pokreće, što mu treba, što vrijedi, što hoće i što može.

Manifesti cionističkoga vodstva jesu glas ponosa i časti, glas savjesti i volje židovskoga naroda. Hoće li taj glas i kod nas odjeknuti? Hoće li nas trgnuti iz letargije, hoće li aktivirati našu volju, probuditi naš ponos i razviti našu sposobnost i požrtvovnost, hoće li i nas sjetiti naših dužnosti i prodrmati našu svijest odgovornosti? U koliko još jesmo ili barem hoćemo da budemo dijelom židovskoga naroda, moraju ovi manifesti i kod nas učiniti duboki dojam na sve one Židove, koji su se priučili nazivati se cionistima, a da odatle dosele nijesu povlačivali nikakvih knozekvencija. Ovi manifesti treba da nam budu poticajem, da ispitamo iskreno svoje cionističko znanje i uvjerenje pa da se odlučimo, hoćemo li lijevo ili desno, hoćemo li tako kao dosele, ili ćemo odsele drugačije, onako kako dolikuje ljudima, koji se broje u časnu cionističku organizaciju. Jer sada mi još uvijek stojimo na raskršću. Cionizam u ustima, a praznina u srcu, zakopčanih džepova i krzmajućih ruku, bez volje za ozbiljan židovski rad, bez energije i bez ustrajnosti: ljudi takova mentaliteta nijesu cioniste i nemaju pravo da se takovima nazivaju. Cionizam ide za neprestanim revolucioniranjem svojih pristaša htijući ih približiti idealu čovjeka, koji teži za socijalnom pravdom. Kolikogod je cionizam, jasan i jednostavan, može biti ljudi, pa i Židova te ga ne će razumjeti. Oni neka ostanu po strani. Nu oni, koji vele da su cionisti, oni neka napokon počnu davati dokaza za taj cionizam. Neka to dokažu na činu, svojim životom i radom. Samo taj dokaz broji. Hoćemo od naših cionista djela, koja će posvetiti njihov život. Hoćemo da naš cionizam dovede u nas do takovog duševnog preporoda, te će naši sunarodnjaci po svem svijetu spoznati, da i ovdje u Jugoslaviji, doista još imade Židova, koji za svoj narod znače neki prirast umne, moralne i materijalne snage i vrijednosti.

Drugdje su Židovi živjeli radili pa i umirali Al Kiduš Hašem i snosili su najuzasnija progonošta ne htijući krenuti vje-

Žalobni govor.

Pogromska priča.

Napisaao M. J. bin Gorion

U jednom selu, nedaleko ovećega grada u Volinju, stanovala je udova Debora. Prispadala je starosjediocima, jer je već od svoga oca naslijedila kuću s vrtom i malim komadom oranice. Njezin se otac naselio još u ono vrijeme, kad je Jevrejima bilo dopušteno, da posjeduju zemljište. Debora bijaše vješta svim ratarskim poslovima, pa joj je nasljedstvo, iako nije bilo veliko, davalo sve potrebno za život. Osim toga mogla je pomoći još i drugima, koji ništa nijesu posjedovali. Nije imala sluge, jer joj je njezin sin Ber bio desna ruka. Mladić bijaše pravo seljačko dijete: visoka stasa, opaljena lica i jakih košatih ruku, koje su mogle obaviti svaki posao. Ni jedan trenutak nijesu bile bez posla. Bijaše milina pogledati ga, i ako nije bio uzgojen kao jevrejski mladić, i ako nije poznavao tajne zakona.

Debora bila je s pravom ponosna na svoga sina. Premda nije pripadala onima, koji se boje sami po noći izlaziti, ipak je bila sretna, da imade svoga sina kod sebe. Nije imala ni braće ni rođjaka. Ipak nije nikada zaboravljala, da je Jevrejka,

koja živi u selu medju inovjercima. Vasilje i Ivan i drugi seljaci bili su veoma dobri prema njoj, rado su pili njezinu rakiju, ali jevrejsko dijete u progonstvu ipak ostaje strano biće. A što joj je bio sin, to je najbolje vidjela Debora u ljetu, u vrijeme žetve. Tada je njezova muškarčka snaga stvarala i radila neumorno za majku.

Debora i njezin sin ljubljahu se veoma. Ber bijaše u svemu sličan svom ocu, koji je umro u mladjahnoj dobi. Jašući nizbrdice pao je s konja i pogine pod konjskim kopitima. Kako tekoh, u ljetu mnogo je posla, pa čovjek nema vremena za stvari, koje nijesu u vezi s poslom. Ali za dugih zimskih večeri kada vani zavija vjetar, a u sobi je svijetlo i toplo, sjedili su majka i sin zajedno. Debora je plela čarape, a Ber je raznolike stvarčice rezuckao iz drva. Onda je gledala majka svoga sina takovim veseljem, da su joj se oči orosile suzama.

Došla su teška vremena za veliko carstvo, u kojemu je ležalo naše selo. Poslije izgubljenoga rata, započeo se strahota rasula. Nitko nije više bio siguran za svoj život. Nije bilo više razlike izmedju mogla i tvoga. Po svjetlom danu mogli su te na-

pasti. Spremnice i ambari izgorješe. Svaki se htio dočepati vlasti, svaki da uvede novi red. Medjutim, nitko nije radio; mlinovi su bili prazni, a koleša su mirovala.

Ali sve to nije bilo ništa prema onomu, što su pretrpjeli Jevreji. Val mržnje razlilo se preko njihovih glava. Bosonoga svjetina prolazila je jevrejskim gradovima: robila, palila i ubijala. Oh, nema granica ljudske okrutnosti, ako ne uzradiš protiv nje. Probadali su djecu pred očima majčinih, sa živoga tijela kidali su meso. Ponovise se, grozote iz vremena kozačkih ustanaka. Bijaše to pravi pravcati pakao.

Neću da pjevam novu tužaljku: prolistajte knjige, u kojima se opisuju zvjerstva Gontė i Hmielniczkoga. Pričat će radje o onima, koji se podigoše u to vrijeme protiv mišljenja, da nesreća dolazi kao kazna s nebesa. Ako su Jevreji do sada bježali pred pogromima ili se dali bez otpora klati, ovi mladi ljudi rekoše: Ne! Ne damo se uništiti! I ustadoše protiv neprijatelja. Oni isti mladići, koji učinise sve moguće, da izmaknu vojnoj službi, oboružase se puškama da obrane svetinje od navale bijesne rulje.

rom. Drugdje su stvarali velike i čvrste organizacije za obranu, razvijanje i unapređivanje ciljeva židovstva. Drugdje su Židovi uplivali na svoje vlade i predstavnike drugih naroda i osvajali su javno mnijenje u prilog židovskih narodnih ciljeva. Drugdje su se starali, da Židovi po svem svijetu ostanu u kontaktu, da se obavješćuju i pomažu međusobom u općoj nesreći barem u svim onim stvarima, što su u vezi sa njihovom pripadnosti k židovstvu. Drugdje su Židovi doveli dobrovoljce za židovske legije i podupirali su predstavnike židovstva, cionističko vodstvo svojim glasom i brojem, svojim ugledom, kapitalom i radom. — A u nas? Ostali smo sterilni i onde gdje to nijesmo smjeli biti. U nas je bilo premnogo takovih, te su sitom ugušivali glas čovječnosti i židovske solidarnosti i nijesmo pritekli u pomoć svojoj nesretnoj braći. Nevoljko ozlojeđeni, što ih sa svojom nesrećom bune u miru, oni su im dobacivali milostinje — a i to premalo, okasno i malo dostojno.

Radi se o nama: da mi sa svojim priključkom k svome narodu opet nađemo sebe, da podignemo čovjeka u sebi i da mu pribavimo respekt pred samima sobom a po tome i pred drugima; da sebi osiguramo poštovanje svoje rođene djece, ako nas ona danas sutra zapitaju, gdje smo bili, što smo mi radili i kako smo mi živjeli, kad je židovski narod potporom svih prosvijećenih naroda, vlada i umova pristupao uređenju židovske narodne domaje u Palestini.

Manifest Izvršnog odbora c. o. treba da naš goni na nastojanje, da pokrijemo deficit svoga značenja za židovski narod.

Najmanje što se od nas traži u ovome času — jest to, da barem udovoljimo dužnostima organizovanih cionista.

Dužnost je svakoga cioniste, da plati svoj šekel i organizacioni porez. Manifest Izvršnoga odbora poziva i nas na uplatu šekela. Nužno je, da se to odmah

provede, jer šekel treba u najkraće vrijeme obračunati s centralom, da se uzmognu provesti izbori za cionističke konferencije — tako za naše zemaljsko vijeće kao i za svjetsku konferenciju, koja će valjda biti već oko konca januara u Švajcarskoj. I plaćanje šekela — mora da bude cionističkim činom, a to će biti, ako se uplata ne učini sasvim šablonski i mehanički, već ako si je onaj, koji ga daje svijestan, da je iskupljivanje šekela jedna manifestacija cionističkog uvjerenja. Jer samo onda pristupat će svi cionisti uplaćivanju i ubiranju šekelima na do što jan način, ako ih u tome bude vodila živa cionistička svijest. Onda ne će trebati sumišljenike opominjati, nego će oni onda sami tražiti prigode, da iskupe šekel. I oni ga onda ne će iskupljivati sa propisanim minimalnim iznosom, nego će u spoznaji velikih zadataka i potreba organizacije nastojati, da joj dadu obilan prinos. I onda se sumišljenici ne će zadovoljiti, da sami uplate svoj šekel, nego će nastojati, da i drugi sumišljenici to učine. Govorit će o cionizmu, agitovat će za nj, eto to je sasvim pozitivan i praktičan rad, što ga gotovo svaki sumišljenik može ma i u najužem krugu da provodi. Do toga nam je, da broj plaćalaca šekalima bude što veći, da bude dokazom, da iza cionističkih zahtjeva doista stoji cijeli židovski narod. Do toga nam je, da ne bude nijednoga cioniste, koji bi propustio uplatiti šekel, te bi time umanjio našu brojevnju snagu. I do toga nam je, da iznos uplaćenih šekalima bude svjedočanstvom naše zrelosti, spremnosti i požrtvovnosti i da taj iznos ne zaostane za svotom, koja je organizaciji bezuvjetno potrebna.

Nu u drugu nam je ruku do toga, da ustanovimo, kolik je doista broj cionista. Želimo zato, da se šekel ne ubire i ne prima ni od koga, tko nije cionista. Pozivamo naše sumišljenike u smislu manifesta cionističkoga vodsta, da spoznadu važnost njegovoga apela, i da mu se oda-

zovu brzo i dolično. Uplaćujte i ubirajte šekalime, agitujte za našu stvar, jačajte naše redove predobivanjem novih pristasa i izdašnih sredstava, da što prije dođemo do cilja: do obnove židovske narodne domaje u Erec Jisraelu! Više nego ikada to stoji samo do židovskoga naroda, do nas samih, do svakoga od nas. Svaki treba da učini samo svoju dužnost. L. S.

U času ostvarenja.

Dr. Smarja Levin.

Usred silne nesredjenosti svijeta, usred rata, kad je mač bio vrhovni vladalac u misaonom svijetu naroda, kad je nestalo svakog vidika u bolju budućnost i činilo se kao da je prestalo svako ljudsko osjećanje — u istom času objelodanila je britska vlada poznatu deklaraciju, kojom se određuje Palestina kao narodna domaja za židovski narod. Utisak, koji je učinila ova deklaracija na cijeli svijet, bio je vrlo velik. Političari od zanata kao i muževi u najvišim položajima, koji samo u iznimnim zgodama prekidaju šutnju, izjavili su se svi sporazumni s time i svi su smatrali moralnom dužnošću, da usmeno ili pisмено izreku svoja čuvstva u povodu ove deklaracije i svi su govorili u istome smislu, u smislu duboke zahvalnosti prema britskoj vladi, koja je unijela zraku svjetla u mrak, što je oko nas vladao. Teško je vjerovati, da su se srca svih mogućnika svijeta priklanjala putničkome narodu i da je samo ova ljubav diktovala njihove riječi. Oni su bili blagodarni britskoj vladi, ali ne što bi izjava britske vlade ganula njihova srca, niti za to što bi njihovim srcima obladala želja za izgradnjom novih osnovki svijeta, već jer je bilo potrebno sticati simpatije i upraviti ih u izvjestan pravac, pa su našli u britskoj deklaraciji dobru priliku da postignu svoj sopstveni politički cilj. Služili su se povoljnom prilikom, da istaknu dobre namjere antante. Ali bilo ih je svakako podosta, koji su se radovali britskoj deklaraciji sa staja-

I u gradu, nedaleko sela, u kojem je živjela Deborā, izbio je grozni pogrom protiv Jevreja. Ne bijaše to ništa neobičajna. Dogadjalo se ono isto, što i u drugim jevrejskim gradovima. Ali ono, što se zbiva u našoj blizini, dira našu dušu sasvim drugačije, nego ono, što se odigrava u daljini.

Već tjedan prije govorilo se je o sudnjem danu. Očekivao se je svako jutro. Neki se Jevreji razbjježali po okolišnim mjestima. Ali nijesu time ništa postigli, jer je drugdje bilo još gorje. Većina ostala je u svome sjedištu. Jedni govorahu: Ustajmo na obranu! Srećni mladići ne moguše dopustiti, da im kolju majke i sramote sestre. Kako rekoše ono Simeon i Levi, kada opasaše mačeve i podjoše na Sihem: »Zar da postanu naše sestre djevojčure?«

Bio je zimski dan, oštri je vjetar pirio selom, a s vjetrom dolazili su uzdisaji izmučenoga naroda. Seljaci pošli su u grad, da gledaju nedjela i da pomognu rulji, ako bi bilo potrebno. Prijatelji Deborini pričinjali su se glupima i stranim prethvarajući se, kao da je više ne poznavahu. Malo da ne navalise na Deborinu kuću. Činilo se je, kao da čekaju, da im netko daće znak. No Deborā nije mislila na sebe. Kad je vidjela, da grozotama nema kraja,

viknula je svome sinu: »Idi, pomozí braći!« —

Očistila mu je sama pušku, izvadila kožnate nabojnače i dala mu sve, što je nužno za put. Zapovijedila mu je još da ne ide cestom. Lice joj je sjalo od veselja, kad je vidjela sina opremljena za borbu.

A Ber je junački došao pješice u grad baš u času, kad je bila najjača borba. Cijelom snagom svoje mladosti bacio se na neprijatelja i pomagao je drugovima svojim kod samoobrane, koja je počela da smalaksje, jer joj se redovi prorijediše. Izveo je upravo čudesa hrabrosti; oborio je mnogo neprijatelja i spasio život mnogoj braći. Tri sata borio se je ljuto i krvavo, a s nevjerovatnom snagom.

Tad mali seljački dječak dignu težak oštar kamen sa zemlje i baci ga prema Berovoj glavi. I gle, židovski Golijat pade od ruke hrišćanskoga Davida.

Nakon što su seljaci pljačkali varoš i bezbroj ljudi poubijali, došla je istom vojska, da gasi požar, koji je već bio ugaisnuo. Iza toga Jevreji su pobijali pale junake, da ih na domaćem groblju sahrane.

Mnoštvo naroda pratilo je sprovod. Nije se zvecketalo sa sabirnim škrinjicama niti vikalo: pravедnost spašava od smrti — kao što to običaj traži. Ali zato se je više plakalo i naricalo! Majke jadikovale

su za svojom djecom, djeca plakahu za ocem i majkom, muževi i žene proliše gorke suze. Cijeli jedan narod nosio je žrtve svoje na vječnj počinak.

U ernom Odijelu, glavu svezanu tamnom maramom, tiho i nijemo išla je i Deborā medju ožalošćenima. Nježno držanje bilo je ponosno. Ne bijaše skitšena. Većina ljudi nije ni znala, tko je ona. Ta tko bi u takovm času promatrao još i strance?

Povorka stiže na groblje, predje mrtvačnicu i zaustavi se pred otvorenim grobovima. Ljudi lamahu rukama, vikahu i jecahu kad su mrtvace u grob spuštali, mnogi se onesvijestiše. Bio je to oproštaj za navijek.

Zadnji mrtvac bio je Ber, mladić iz sela, koji je došao, da pomogne braći nevolji i tom zgodom poginuo. Kada su počeli da baceju zemlju u raku, stupi u crno zavita žena iz množine i reče čvrstim glasom:

»Ja sam majka ubijenoga, koga sada sahranjujete. Ja sam ga sama k vama Bog uzeo. Nije mi ga nitko uzeo, ja sam poslala. Neću da plačem, što mi ga je ga sama dala. Sree moje kazivalo mi je da se živ ne će više vratiti, ali ja sam ga poslala, da vam pomogne i da za vas umre...«

(Odlomak iz knjige: Prije bure.)

lista čovječnosti. Oni su u tome vidjeli „dugu u oblacima“, vidljiv znak, koji navješta novo doba u uzajamnom odnošaju naroda, sazdana na priznanju narodnih osnovki. A bilo je između njih odličnih pojedinaca, muževa najotmenijeg etskog htijenja i spoznanja, koji su se doista radovali izbavljenju Izraelovu radi samoga izbavljenja, jer bi ih oslobodilo grijeha, koji se provlači poput baštine kroz vijekove, a koji njih nekrive tišti. Ali ova opća pojava bila je posve osebuje naravi, bila je prema onoj „has kategor, vekah sanegor mekomo“, glas je tužilaca zamuknuo, a oni se nijesu usuđili izmiljiti iz svojih duplji, da ne bune opće harmonije.

A dojam, što ga je proizvela britska deklaracija u židovskom svijetu? Sama riječ „dojam“ ni približno ne obilježuje ono naprasno budjenje, koje je nastalo iza proglašenja deklaracije u cijeloj židovskoj diaspori. Ona je uspalila židovski svijet s temelja, jer je svetom strepnjom i radosnim drhtanjem u njoj čula glas „objave“. U toj izjavi, da će pospješiti narodno oslobodjenje i da će pripomoći kako bi se ostvarilo, nazrijevaju oslobodjenje samo, a sebe samog odsele posve slobodnim. Spone su se raskinule, verige su pukle, verige vječnog robovanja, odjedared padoše granice između njega i ostalih slobodnih naroda i tako se on već vidio samostalan kao gospodar svoje sudbine i kao stvaralac svoje budućnosti svojom snagom. „Premudri“ među nama, koje sve znatne historičke događaje mjere jadnim mjerilom računđžijskog egzemplja. te čekaju na kamate — svi su „premudri“ i ovaj puta okušali svoju snagu u vještaštvu analizovanja, pa kad su formulu britske deklaracije rasčiniili u njezine najsitnije dijelove, uznastojali su dokazati, da nije vrijedna te bismo se radi nje osobito oduševljavali: prvo, ona je samo obećanje i poznat je razmak između riječi i ispunjenja: drugo, narodna domaja nije židovska država, a treće, pitanje urođenih Arapa i t. d.

Ali židovskome narodu u njegovoj cjelini nije bilo do kritike i analize deklaracije, jer je svojim zdravim narodnim shvaćanjem osjećao, da ima događaja, kojima se ne pristupa s nožem za seciranje ni s običnom putnom mjerom. Vidio je u britskoj deklaraciji svu bitnost njezinu, vidio je u njoj prijelaz iz robovanja u izbavljenje, izlazak iz veriga u slobodu. Istina, dalek je još put, koji ima da prevali do zemlje, a kad bude stupio na tu zemlju, još će imati mnogo posla, dok mu podje za rukom, da stvori nove uslove života i da ih valjano ustali. To je spoznao narod u svojoj cjelini, pa i u svome najintenzivnijem oduševljenju; nije zaboravio ni časka na sve poteškoće u životnoj zbilji, pa ipak nije htio da sumnja, da mnogo računa. Židovski narod misli na svoju prošlost, a više no sve različite epohe, koje je proživio ovaj stari narod, uvriježila se u njegovom pamćenju njegova historijska mladačka epoha. Spominje se znakova, koje je zarezao na dugoj stazi svoga dugoga života, nije odredio svetkovina „u spomen useljenja u zemlju“ već „zeher liciat micrajim“ (u spomen na izlaz iz Egipta) Spominje se i svojih heroja: „Moše je izveo (oslobodio) a Jehošua je uveo (naselio) narod“. Tako jest: majstor je izveo, a učenik je uveo. Prema tome je izlazak i po vremenu i po znamenovanju važniji no ulazak. Znamenit je izlazak, jer obilježuje prijelaz, a prijelaz od ropstva u slobodu nadmašuje

sve prijelaze, kojih ima u stanju slobode. Tačno onako, kako razlika između nule i prvog broja beskrajno nadmašuje sve razlike između pojedinih brojki.

Narod je dakle pravedan u svome sudu i u svome oduševljenju, a nepravedni su ljudi, što broje, što analizuju i što sumnjaju.

Ali na veliku su žalost našu prošle od objavljenja deklaracije usred ratne oluje pune dvije godine borbe i puna godina „sklapanja mira“. Na žalost našu nije se položaj svijeta još uvijek raščistio, a po tome ni naš položaj, koji čini malu kariku u lancu općeg položaja. Na žalost našu nijesmo mi gospodari te situacije i ne stoji do nas, da izgledimo krutosti svjetskog položaja i da utišamo opću buru, ma da svaki pojedini među nama jako osjeća, da je napon snažanja odavno malaksao i da vrijeme silno preši.

A baš zato, što vrijeme preši, ne smijemo mi da ga ikako prešimo, jer to nam ne bi donijelo koristi. Jer nijedan nacionalni rad, kome je cilj osnutak budućnosti jednoga cijeloga naroda, ne smije da prilagodi svoj program času nevolje. Ne podnaša takav rad skokova ni pretjerana precjenjivanja sila, koje mu stoje na raspolaganju. Nama se sad nadaže mogućnost da započnemo sredjen i golem posao. A baš zato, što je mogućnost velika, nameće nam i veliku odgovornost i nalaže nam, da se njome služimo veoma oprezno. Ova se mogućnost nije rodila odjednom, nijesmo je dobili u lutriji, ne smijemo se prema njoj ponijeti kao prema nenadanoj baštini, koja iznenada zapade baštinika.

Mnoga su iskušenja iskušavala cionistički pokret — on je obastao pred svima. A ne samo to, već mu je pošlo za rukom, te je iz svjetske revolucije proizašlo to pročišćeniji u svojoj unutrašnjosti i to jači i spremniji prema vani. U jednu je ruku spoznao židovski narod velikim dijelom — nakon svih oslobodjenja, spašenja i olakšanja, kojih se dostao u raznim zemljama svoga rasula, nakon svih muka, patnja, proganjanja i pogroma, kojima je bez prekida bio izvrnut — da za pitanje njegova opstanka ima samo jedno rješenje, a to je jedino ispunjenje cionističkog zahtjeva. A u drugu su ruku i veliki narodi priznali cionističkom pokretu pravo na opstanak te su obećali, da će i oni pripomoći, e da se ostvare njegove težnje. Imamo dakle dva glavna uvjeta: osposobljenje naroda i privola vlada, koji daju narodu Izraelovu mogućnost, da započne rad, koji vodi do njegova narodnoga preporoda u zemlji njegovih otaca.

A sad smo prispjeli do posljednjega pokušaja — pokušaja ostvarenja, — koji nadmašuje sve predjašne pokušaje, a o rezultatima ovoga pokušaja zavisi cijela budućnost našega naroda. To je ona budućnost, o kojoj je sanjao, čije su ga sanje uzdržale, prema kojoj je težio, a iz težnje k njoj crpao snagu, radi koje je trpio i ustrajao u svome ropskome radu. U tim riječima nema pretjerivanja, što više, teško je naći dovoljno podesnih riječi, kojima bi se opisala vrijednost i veličina pokusa, pred kojim stojimo. Pa ako su prijašnji pokušaji od nas na svakom koraku tražili osobitu opreznost, to smo u ovaj čas zamašnoga znamenovanja i velike odgovornosti to više dužni, da budemo oprezniji. Nemojmo zaboraviti, da je već jednom cionistička organizacija htjela podrediti cionistički pokret prešnoj nevolji

časa i želji za brzom pomoći, i tako je objavljen projekt s Ugandom, a da je on cionistički pokret zaustavio za deset stupnjeva. Pa kad bismo opet htjeli počinuti istu pogrešku, i kad bismo onda išli da se opravdamo, što nam je čas nevolje i volja za rad nalagala, da se kanimo računanja i da učinimo, što mogosmo da učinimo, nikad nam se taj grijeh ne bi oprostio.

Stojeći pred posljednjim pokušajem nemamo prava, da negiramo zbilju zajedno s njezinim objektivnim uvjetima. Svi, koji su prodrnali narod i koji su smatrali svojim najvišim zadatkom, da utru put ideji preporoda, ispunjali su svoju dužnost vjerno i nijesu obmanjivali ni sebe ni druge, iako su se katkad odvažili, da ne vode račune o uvjetima sadašnjosti. Oni su imali budućnost pred očima. A sad je došao sat ostvarenja, a budući su i sami dužni, da traže savjeta u strukovnjaka, e da uzmognu dati ispravne odgovore na sva pitanja, koja su sad na dnevnom redu i koja su iz teorije izašla na zbiljnost. Razbuktanje fantazije jest otac svakog budjenja, a mati svake gradnje jest uzica s olovom i vodena vaga.

Isti onaj prorok preporoda (Jezaja), koji je prorekao: „Tko su oni, koji dolaze leteći kao oblaci i kao golubi do svojih golubinjaka?“ — isti taj prorok kaže i to: „Ki lo b'hipazon teceu uvimnusa lo telehu ne čete u pre nagljenosti izlaziti i ne čete u bijegu polaziti“.

Knjiga židovske budućnosti.

Ocijenjuje dr. inž. Avram Werber.
(Nastavak.)

Palestina će postati židovsko-narodnom domajom tek onda, kad bude u zemlji židovski majoritet. Zato je nužno, da u idućih 30 godina useli oko dva milijuna Židova u Erec Jisrael.

Da se taj broj uzmogne postići, nužno je, da se stvore mogućnosti za egzistenciju, u koliko ih još nema.

Ruppin postavlja pri tome shemu razdiobe zvanja, kakva je poželjna i koju treba da ishodimo: 50% židovskog pučanstva treba da se bavi poljoprivredom, 30% industrijom i obrtom, samo 10% trgovinom, a ostalih 10% u manjim grupama po zvanju (službeni, činovništvo, liječnici, učitelji itd.). Postavlja tražbinu, da se što više poljoprivrednih naseobina stvori s obzirom na od davnine poznatu činjenicu, da svako kolonizacijono poduzeće može da ima uspjeha samo ako imaće oslonu u poljoprivrednom radu. A ta kolonizacija mora napose da bazira na nasadivanju (Pflanzungsbau), koje odgovara više židovskom duhu i prilikama zemlje. Uz poljoprivredni rad davaće trgovina, obrt i industrija, pokrivajući unutrašnju potrebu zemlje, dosta mogućnosti novim egzistencijama, pri čem većim dijelom ili isključivo sami Židovi dolaze u obzir kao kupeci. Židovski gradjevni obrtnici (zidari, bravari, stolari, limari, staklari itd.) i zanatlije za lokalnu potrebu (krojači, cipelači, mesari, pekari itd.) naći će dovoljno posla i zarade.

Industrija životnih namirnica (mli-novi, fabrike ulja, konzervi, vina) kao i tvornice, za koje ima sirovine u Palestini (fabrikanija cigle, cementna industrija, kožna industrija, pa vumena, pokućstva itd.) moći će se lijepo da razvijaju. Uz to će prometa strancima, razvi-

tak školstva i eksportna industrija pripomoći stvaranju mnoge egzistencije. Budući da vlada nestašica uglja i željeza, eksportna industrija će se temeljiti na domaćim proizvodima. U kućanstvu radnika ili u malim radionicama zgotavljaju se odjeća za muško i žensko, praviće se kape i cipele i snabdjevaći time najudaljeniji krajevi. Industrija duhanska i utarska, u kojoj se mnogi Židovi razaznaju, pravljenje židovskih rituala (što se može načiniti monopolom), zgotavljanje obrtno-umjetničkih proizvoda, biće glavni temelj za svjetski eksport Erec Jisraela, a davaće mnogim Židovima zarade.

Općenitim razvitkom zemlje ukazaće se potreba za slobodnim zvanjima: liječnicima, apotekarima, činovnicima, inženjerima itd. itd.

Javne radnje će napokon davati prolazno zarade velikoj masi useljenika. Za provedbu kulturnotehničkih i prometnotehničkih poduzeća i predradnja za naseobu trebaće po računu Ruppina (prilično nesigurno računa za melioracije i predradnje za naseobu) svega 46.500 izučenih i 93.000 neizučenih radnika kroz jednu godinu.

Sama priroda tih radova u jednu ruku, a u drugu ruku princip, da se što većem broju useljenika dadne prilika zarade kroz dulje vremena (jednu godinu ili dvije) pri javnim radnjama, kao nekoj vrsti prolazne stanice, dok predju poljoprivredni ili kojim drugom zvanju, zahtijeva, da se izvedba tih javnih radova razdijeli na dulje vremena i to na jedno 10 godina.

Prema tome bi bilo moguće da se godišnje zaposli 15.000 radnika. Ovo proširjenje vremena za izgradjivanje, preko vremena, koje bi bilo inače potrebno za provedbu rada, nije po našem mišljenju opravdano. Jer uz troškove, koji nastaju poukom uvijek novog radništva, i koje moramo da metnemo na stavku »nacionalne kolonizacije« nastaju uz to još gubitei, prouzročeni dugim vremenom gradnje (ako se sve radnje počnu odmah i u isto vrijeme) i takovi koji su prouzročeni time, što se ne mogu pravovremeno iskoristiti sva ona zemljišta, koja će se putem koncesija (kod gradnje željeznica) dobiti, odnosno za dobivene ameliorirane ploštine (kod kulturno tehničkih radova).

Napose ne će biti uputno odgadjati kulturno-tehničke radove, koje treba provesti prije poljoprivredne naseobe i koje moraju, da se često provedu prije poljoprivredne adaptacije (kod močvara).

Vjerojatno je, da će radništvo, koje je potrebno za provedbu javnih radnja, — a koje bi se provele u vremenu od 5 godina (mijenjajući 2—3 puta radnike) — naći u zemlji iza toga izdašne zarade i da će moći, da si stvore egzistenciju.

Brojka svih radnika za provedbu javnih radnja pokazuje doduše, da pretjerane nade u tom pogledu ne bi bile umjesne. Pri tom se ne smije zaboraviti, da će se veoma teško dati provesti princip, da se kod tih radnja upotrebljavaju samo židovske sile, jer se tu radi o radnjama općenitog značaja, koje se ne tiču samo »židovske zajednice« i ako će »Židovsko društvo za kolonizaciju« dobiti koncesiju, da ih provede.

Mandatarska sila podijeliće valjda tu koncesiju samo pod pogodbom, da se i arapski radnici upotrebe pri izvedbi.

Tu stranu Ruppin nikako ne uzima u obzir, a može da na kalkil imade velikog utjecaja.

Tempo kolonizacije, na kojoj Ruppin svoj program temelji, tako je, da hoće jednu četvrtinu Židova, koji su potrebni, da u zemlji obrazuju majoritet, naseliti u periodu od jedno 20 godina.

Velki je protivnik brze kolonizacije ili kolonizacije masa, koju predlaže mnogi drugi; on označuje te prijedloge pravim izrazima i veli da su »bezvremena« riješenja, koja se provadjaaju u »bezračnom prostoru«. Mora se računati sa postojećim prilikama.

Ruppin ovako računa, da će se židovsko pućanstvo useliti u toku od 30 godina: U prvih 10 godina naseliće se:

100. društava za naseljivanje (Ahusot) i to sa 500 članova (koji će poslije postati kućevlasnici), nadalje 5000 seljaka i 5000 maloposjednika; to pruža mogućnost prebivanju 20.000 duša u poljoprivredi, sa porodičatna 100.000 duša, ili 10.000 duša godišnje.

Po prijašnjim izvodima može uz to pućanstvo, koje se bavi čistom poljoprivredom, da postoji isti broj pućanstva, koje se ne bavi poljoprivredom. Ako k tome još računamo 100.000 useljenika, koji će biti zaposleni u eksportnim industrijama i kod javnih radnja, pa onda rentire i penzioniste, to bismo na koncu prvog decenija imali novo židovsko stanovništvo od 300.000 duša odnosno svega 400.000.

U drugom deceniju, računa Ruppin, podvostručiće se taj broj, a na kraju trećeg decenija potrostručiti; prema tome imali bismo na kraju drugog decenija — uračunavši prirodno umnažanje, majoritet u zemlji t. j. bilo bi tu oko jedan milijun Židova. Poslije 30 godina bio bi Erec Jisrael sa preko 2 milijuna Židova, židovska zemlja.

Zapamtimo iz toga programa useljivanja, da se u prvom deceniju računa tek sa 30.000 židovskih useljenika. Kako se može očekivati kud i kamo veća emigracija, osobito u prvim godinama iza svjetskog mira, jer se iz vijesti što imamo viditi, da je želja za iseljenjem u Palestinu veoma velika i prouzrokovalaće osobito pospešavanje. Brojka, koju navadja Ruppin, apsolutno je malena. Ne će odgovarati to činjenicama i ako Ruppin, — koji nikada ne zaboravlja na prilike kakve jesu, i kojemu zadaje brige ovaj nerazmjer židovske emigracije sa istoka, koja se mora očekivati i mogućnost zemlje, da primi imigrante, predlaže, da se preko brojne mase za neko vrijeme smjeste gdje drugdje (n. pr. sj. Africi, Egiptu), ali tome se ne ima pridavati kakva vrijednost.

Uzroci, koji su suzdržavali židovske mase, da se prije rata nastane u tim zemljama, ostaju isto tako jaki i iza sklopljenog mira. Ruppin tu zaboravlja značenje »Cijena«, za koji na drugom mjestu imade toliko toplih riječi.

Ruppin drži, da je u pogledu mogućstva naseljenja Palestine išao srednjim putem između optimizma i pesimizma.

U pogledu cjelokupnog broja žid. pućanstva, koje se ima naseliti u toku od 2—3 decenija izgleda, da je ispravnije

njegovo stajalište nego li Trietscheva ili Ballođova, tim više, što on navadja i potkrijepljuje svoje mišljenje tolikim konkretnim činjeničkim materijalom.

Adolf Böhm veli, da su Ruppinove brojke veoma utješljive i drži, da je to maksimum, što se da postići.

Ne mogu, a da ne citiram rečenice, koje Ruppin upotrebljava, da osvijetli mogućstvo naseoba u Palestini: »Sa mnogih se strana pita, koji je najveći broj Židova, koje Palestina može da primi?« U tom obliku ne da se na to pitanje uopće odgovoriti. Jedna zemlja nije ladja ili odlo u vozu, u kojem imade za toliko i toliko osoba mjesta.

Mogućstvo zemlje da se napući, mijenja se s uslovima produkcije. Teoretski se može zamisliti, da će ti uslovi produkcije u Palestini poslije biti tako povoljni, da će Palestina moći primiti svih 15 milijuna Židova svijeta. Ali ovo teoretsko mogućstvo za danas ne znači upravo ništa za mogućnost naseobe.

Za ovo, šta više vrijedi rečenica: »Da će Palestina moći da primi samo toliko ljudi, u koliko se ekonomijai i gospodarstvo te zemlje bude moglo s obzirom na konkurenciju sa drugim zemljama uspješno da zaposli.«

Prema našem mišljenju na temelju iznešenog materijala ne prikazuje broj od jedno 2 milijuna u vremenu od 3 decenija maksimum razvitka, ali svakako optimum.

U okviru toga vremena i u okviru ovog cjelokupnog broja mora da je data mogućnost, da se stvar i promijeni, a moguće je sve. Prvi decenij treba da pokaže najveće mogućstvo naseobe. Razvitak bi trebao da bude obratan: u prvom deceniju trebalo bi da se usele 300.000 Židova ili 90—100.000 godišnje, a ne u zadnjem deceniju.

Ruppinova shema dozvoljava, po našem mišljenju, ovaj preokret. To će pokazati daljnji izvodi.

Važnost ovog pitanja sili pisca ovog članka, da prekorači granice, koje su mu ovdje date, i ako si on pridržaje, da u posebnoj radnji obradi ovo važno pitanje.

Zemlja, koja je potrebna.

Podloga naseljavanja je nabava potrebnog zemljišta. Po Ruppinovima navodima potrebno je za poljoprivrednu naseobu zemljišta: 6.360.000 dunuma t. j. okruglo 580.000 ha t. j. samo 21% cjelokupnog, a 32% zemljišta, koje se daje obradljivati. »Da se to zemljište nabavi, mogućnost je tu«, veli on i odmah navadja konkretna data: 1.925.000 dunuma mogu se nabaviti, od toga je jedno 500.000 bez gospodara, 800.000 je okupirano, ali još nije katastrirano, a 625.000 je državno.

K toj zemlji, koja je slabije vrijednosti, moralo bi se kupiti još privatnog zemljišta 4½ milijuna dunuma. I ovdje leži najveća poteškoća problema naseobe. Ne zato možda, što do maće pućanstvo ne bi moglo da bude bez toga zemljišta (za 600.000 Židova, koji trebaju da se nasele u toku od 30 godina a da se zaposle u poljoprivredi užeto je u obzir jedna trećina cjelokupnog zemljišta, koje se može obraditi, tako da još uvijek dvije trećine ostaje za nežidovsko pućanstvo, kojeg ne će biti više, a uz to je

još bolje zemljište) nego će tu igrati ulogu momenti privatno gospodarstveni, koji će biti od velike važnosti.

Želja, da se izrabi konjunktura, imaće za posljedicu naglo povišenje cijene zemljišta, a to će biti velika opasnost za čitavo djelo naseobe. Što se više bude moralo kupovati, to veće će biti tražbine privatnika. Izgleda, da je to ponukalo Ruppina da u početku pripusti samo mali broj useljenika i da na taj način postepeno, ne bržajući postupa, a da prodavacima ne dade prilike da izrabe konjunkturu i da se sokole.

Čini nam se, da nije to pravi put.

Da se stane na put spekulaciji sa zemljištem, imade raznih sredstava i ne sumnjamo, da će mandatarska sila, koja će imati zadaću, da u Palestini stvara židovsku zajednicu, već naći pravi put, da doskoči takovoj spekulaciji li da zaštititi useljenike od izrabljivanja. I sam Ruppin je mišljenja, da će vlada morati voditi i o tome računa, kao svuda, gdje se radi o podupiranju kolonizacionog rada i predlaže zato i puteve: reforma zemljišnog poreza, uvođenje poreza na povećanje vrijednosti, maksimiranje posjeda (na 200 dunuma) pravo prvokupa za palestinsko društvo za kolonizaciju, koje se ima osnovati itd. Osim toga drži, da se mnogo može postići putem pomoći sa židovske strane; koncentracija kupovanja zemljišta u rukama društva za kupovanje tla (podinstititut društva za kolonizaciju) i uspostava principa, da se ni od koga ne kupi zemlja, koji ju je tek u prethodnih 5—10 godina kupio.

Po tome se ne da spoznati, zašto se ne bi odmah pri početku kolonizacije mogao kupiti najveći dio zemlje, ako se budu stvarale ove garancije da se zapriječiti spekulacija pri obavi kupnje. Jer sva je prilika da će povišenjem židovskog žšuba cijene zemljišta bivati sve više i više i da će u velike prekoračiti prvobitnu cijenu, koju je stvorila povoljna konjunktura početnog rada. Da se naseli 300.000 naseljenika odnosno 60.000 porodica za poljoprivredu, prema obratnoj shemi u prvih 10 godina, trebalo bi svega 3.000.000 dunuma, a od toga bi trebalo da se kupi samo jedan milijun ili 2 milijuna od privatnika, ako bi se željelo imati većinom dobro zemljište.

Ruppin računa s istim brojem za seljačko pučanstvo od 100.000 duša, jer mu nije stalo do momentanog napučivanja nego šta više za stvaranjem rezerve dobrog tla.

Zašto da ostavljamo zemlje neobradjene, ako vam pred vratima hiljade i hiljade čekaju, da ih se pusti unutra?

Povoljnije su prilike za nabavu zemlje u gradovima, nego li za poljoprivredu na selu. Ovdje posjeduju židovska društva (Ica, Anglopalestinska kompanija) dovoljno terena za izvjesno vrijeme.

Mogla bi dakle da započne relativno jača naseoba po gradovima, ali morala bi se dovesti u sklad sa razvitkom poljoprivrede, ako se ne želi, da se najprije udomaći eksportna industrija i drugi obrti, čiji opstanak nije vezan na pretpostavku, da imade dovoljno pučanstva, koje se bavi poljoprivredom. Moguće je dakle, da odmah iz početka emigracija bude dozvoljena većem broju useljenika, nego li to Ruppin drži podesnijim. I daljnji izvodi potvrditi će to.

Proslava drugoga novembra u Londonu.

2. novembra, druga obljetnica Balfourove deklaracije, slavio se u svim cionističkim organizacijama. Nada sve je ova svečanost u Londonu bila politička manifestacija velikog stila. Održala se u Opera-House. Sokolov došao je direktno iz Pariza, da pozdravi skupštinu. Skupštini pribivalo je preko 3000 ljudi. Sve je očekivalo političke izjave voda cionističkoga pokreta, jer je u zadnje vrijeme uslijed zavlacenja riješenja palestinskog pitanja obuzeo velike mase židovskoga naroda neki nemir. Lord Rothschild otvorio je skupštinu i pročitao novu deklaraciju lorda Curzona, koju je skupština primila burnim odobravanjem. U svome govoru rekao je lord Rothschild: Mnogo smo toga doživjeli otkako je Balfour objavio svoju deklaraciju, na koju su pristali Francuska, Italija, Japan i druge zemlje, a za koju je američka vlada znala prije njezina objelodanjenja. U doba od novembra 1917. do primirja, skršena je do temelja junačkim ratovanjem Allenbys-a u Turaku. Možemo se ponositi, da su se ondje borili naši židovski bataljuni rame o rame s Englezima. Lord Rothschild prikazuje opširno junačka djela, koja su izvela židovske legije i prelazi tad na prikaz strašnoga stanja Židova na istoku, te izjavljuje, da premda ne će Palestina moći primiti sve milijune potlačenih Židova, ipak će se olakšati njihov položaj, kad će se početi s kolonizacijom Palestine. Pa premda vode cionističkoga pokreta ne mogu reći, da će Palestina moći primiti sve prognjene Židove, ipak će Palestina u velikoj mjeri ublažiti strašni i abnormalni položaj, u kojem se sad nalaze Židovi. Naš »Council« djelovao je posljednjih dviju godina posvuda, radili smo u Rimu i u Washingtonu, u Londonu i Parizu, a i u Jeruzalimu. Vode cionista učinile su što su najbolje mogli, a židovski narod može se opravdano nadati, da je ispunjenje njegovih očekivanja vrlo blizo. Odgoda sklopljenja mira s Turskom jako je razočarala židovski narod, a zatezanje riješenja dovelo je do toga, da je posao, što ga moramo započeti u Palestini, za nas postao mnogo teži. No za vrijeme čekanja nijesmo mirovali i sve više se približujemo ostvarenju. Lord Rothschild nadalje naglašuje, da moramo izraziti našu zahvalu engleskoj vladi, Mr. Balfouru i engleskom narodu, koji su nakon 2000 godina priznali naše pravo na našu zemlju i moli da se primi ova rezolucija: »Ovaj miting Židova, koji se održao na 2. obljetnici deklaracije engleske vlade u korist židovske narodne domaje u Palestini, potkrepljuje svečano čvrstu volju židovskoga naroda, da uspostavi svoju narodnu domaju u Palestini, izrazuje svoje zadovoljstvo aliiranim i asociiranim silama, koje su deklaraciju engleske vlade u korist židovske narodne domaje u Palestini prihvatile kao nužni elemenat zaključka mira, te upućuje aliirce i mirovni zbor na potrebu, da što prije ostvare ovaj zaključak formalnim internacijonalnim aktom i praktičnim sredstvima.

Iza toga uzeo je riječ Herbert Samuel te ističe: Strpljivost je velika krepost, a mi smo Židovi već dokazali, da

znamo biti strpljivi. Čekali smo 2000 godina i moći ćemo za cijelo čekati još 2 godine. Poznajem točno pravo stanje stvari, te mogu ustvrditi, da će engleska vlada održati dano obećanje. List lorda Curzona potvrđuje to židovskome narodu. Samuel zatim spominje odstup Balfourov, te napominje srdačno priznanje, koje je Balfour stekao u cijelom židovskom narodu. Njegovo će ime biti ovjekovječeno u povijesti našega naroda. Zatezanje, koje je sad nastalo u rješavanju palestinskog pitanja, nije uzrok u samom palestinskom pitanju, već u sirskom, koje je pitanje između Engleske, Franceske i Arapa. Svijet je sad postao malen. K tomu dolazi još neodlučnost Amerike. Bolest predsjednika Wilsona u Washingtonu osjeća se u Jeruzalimu i Damasku.

S Arapima nastojimo da živimo u najboljem prijateljstvu. Govorio sam s Emir Feysulom radi njegova intervjua s jednim židovskim novinarom. Izjavio mi je, da su tamo izražene misli posljedica nesporazuma. Pitali su ga o neposrednom osnutku židovke države. Ali toga ne traži za sad nijedan cionista, jer to bi značilo, da manjina vlada nad većinom. Naša politika u tom pogledu vrlo je jasna. Hoćemo regulisati židovsku emigraciju, naseljavati Palestinu, organizovati javne radnje, dok zemljom ne zavlada postepeno jedan židovski majoritet. Ja, što se mene tiče, mislim, da će se židovsko-arapski odnosi urediti mirnim načinom. Židovi su prečesto i previše patili u najgornijim zemljama, a da bi mogli postati ugnjetavaoci. Hoćemo, da svatko u Palestini uživa najveću slobodu, a kad se ostvare sve te naše želje, tad će se i Arapi umiriti. Veseli me da čujem, te je nestalo snuđenosti, koja je obuzela prije nekoliko mjeseci židovstvo Palestine. Židovske nade ne umiru. Jeruzalim su opsjedali u staro doba svakojaki kraljevi i vladari, a ipak je u svetom gradu ostala židovska većina. Jednako je sa židovskim narodom, o kome se već toliko puta tvrdilo, da je nestao, a ipak smo danas deset put brojniji no ikad prije. Samuel naglašuje nadalje, da i ako se ne će moći na brzu ruku provesti useljivanje Židova u Palestinu, muke su židovskog pučanstva u istočnoj Evropi tako velike, da će Palestina biti barem za jedan dio od njih spas.

Samuel razlaže zatim koristi, koje će Engleska imati kao mandatarska sila. Već je Napoleon rekao, da je Palestina obrambena pozicija za Egipat i kako je uvjeren, da će Engleska dobiti mandat, morat će ona pomoći da razvije zemlju, zemlju, koju će izgraditi židovski duh, židovski novac i židovska poduzetnička snaga. U interesu je cijelog svijeta, da razvije zemlju, koja je sad još pustinja. Pripreme za to u najboljem su toku. Znamo, da će biti prolaznih poteškoća, no mi ćemo ih savladati. Glavno je, da se valjano odrede granice. Palestina ne oskudijeva vodom, tamo ima više kiše no u Londonu, ali mi trebamo naravne vodene izvore. Zato moramo na sjeveru dobiti kao granicu rijeku Litani, a što se tiče istočne granice, mora da dobijemo predjel s one strane Jordana. Samuel spominje aktivne radove, koji se preduzimaju u svim pitanjima, što se odnose na oživljavanje zemlje. Ne ćemo da

opetujemo u Palestini pogrješke, koje je civilizacija počinila u staroj Evropi. Ne ćemo da ondje vidimo na jednoj strani rasipničku raskoš, a na drugoj strani očajno siromaštvo. U Palestini ne smiju biti veliki posjednici, ni ljudi bez zemljišta; ne smije ondje da vlada neograničeni kapitalizam. Jedan od glavnih motiva moga priključka k pokretu bio je, da pripomoćnim izgraditi zemlju, da bi svijetu služila primjerom. Ne ćemo da iz Palestine učinimo arheološku restauraciju starog vijeka kao kuriozitet za svijet. Gledam na prošlost samo zato, da upoznam budućnost. Hoću da ugledam ono vrijeme, kad će žid. seljak u jutro poći na posao, a na večer se vratit zadovoljan sa svojim djelom. Vidim već lijepo sagrađena industrijska središta Palestine, ali bez smrdljivog dima dimnjaka, kao što je to ovdje. Vidim već, kako luke od Hajfe i Jafe i okolice postaju velike i bogate cvatućom trgovinom. Vidim kako visoko razviti, kulturni narodi opet nalazi put k sebi; kako se množe njihovih pjesnici, umjetnici i učenjaci, kako se razvija njegova glazba, literatura i slikarstvo. Ideal je to, za koji je doista vrijedno raditi. Smijemo se smatrati izabranima, što živimo u to doba.

Nakon kratkog jevrejskog pozdrava majora James Rothschilda uzeo je riječ Nahum Sokolow, kojemu su pridodali burne ovacije. Sokolow se ispričao, da jedan Sokolow govori engleski, kad je čas prije jedan Rothschild jevrejski govorio. Upućuje na to, da Balfourova deklaracija nije tek diplomatsko obećanje, koje se ne bi moralo ispuniti. Prije svega nije Balfourova deklaracija izdana kao tajna deklaracija, ona je raširena po cijelome svijetu, u toliko jezika kao biblija, čijom se posljedicom ukazuje. Vrijednost jedne deklaracije zavisi o tome, tko je izdaje i tko je primi. U tom pogledu stoje obje stranke na visini. U deklaraciji nema ni traga o onom imperijalizmu, što joj pripisuju protivnici. Prigovara se sad, da deklaracija nije dosta jasna. Što se zapravo razumijeva pod »narodnom domajom?« Već 22 godine upotrebljavamo taj izraz. To je bazelski program. To su riječi »javno-pravno osiguranje domaja« prevedene na engleski. Oni ne znaju, što znači židovska narodna domaja, a ja ne znam, što bi imala značiti židovska država. Što bi to imalo biti? Židovsko kraljevstvo? Pa ni u najsjajnijim epohama židovskog života u Palestini nijesmo imali židovsku državu. Ne služite se riječima, na koje ste slučajem nabasali. Mi, pravi cioniste, ne stavljamo nikakvih pitanja, već samo vršimo svoj posao. Hoćemo da budemo u Palestini i ne pitajući da gradimo tako, kao što je to »Bilu« radio. Židovi pretrpjeli su najteža iskušenja povijesti i može biti, da nakon svih tih patnja i zala od stoljeća sviće doba, o kojemu se proriče u Pismu: »Nastat će doba žalosti kao nikad prije toga i u to doba bit će izbavljen tvoj narod«. Mitovski zbor je već zaključio, da Palestina ne će biti država, već će stajati pod zaštitom lige naroda, a tek liga će nastojati, da se zemlja razvije u državu, da postane plodna i moćna. Liga naroda imat će najvišu kontrolu nad Palestinom, a ona će dati mandat jednoj velikoj sili — mi smo uvjeren, da će to biti Engleska. To nisu snovi već zbilja. Sve poteškoće, koje

postoje, su tek detalji. Engleska dobit će Palestinu, a mi ćemo dobiti od Engleske mogućnost, da ondje izgradimo svoju narodnu domaju. Mi svi žalimo zatezanja, no pretjerano je tvrditi, da se u međuvrijeme ništa ne radi. Može najviše trajati još nekoliko mjeseci, dok se sklopi mir s Turkom. U tom ugovoru razglabati će se opširno i o mandatu nad Palestinom. Podupirat će nas onda ne samo Engleska, već i Francuska, Italija a osobito Ujedinjene Države.

Prije no što sam otišao iz Pariza, posjetio sam zastupnike triju vlada: Pichona, Polka i Scialoja. Izjavio sam im, da polazim na skupštinu proslave Balfourove deklaracije, a moram ona doći s jasnim riječima. Svi su me ponovno uvjerali, da će podupirati sve opravdane cionističke zahtjeve u pogledu izgradnje naše narodne domaje. Ne budite nervozni, ma što o našem pitanju pisale novine. Izjavljujem Vam, da živimo u prijateljskim odnosajima s Arapima i Armencima, koji će biti naši susjedi. Arapski radnici mogu biti uvjereni, da im se ne će ništa oduzeti, a što se tiče veleposjednika, to ta klasa nije sigurna ni u Engleskoj. Ideja miljenica pokojnog Sir Mark Sykesa, antanta između Židova, Arapa i Armenaca, bez sumnje će se ostvariti. Sokolow prelazi zatim na žalosni položaj u Rusiji i Ukrajini i spominje, kako su pred 30 godina tražili neki sanjari, židovski spasitelji, da se one Židove, koji su nastradali od pogroma, a pobjegli u Galiciju, pošalju u Palestinu. Anglo Jewish Association i Alliance Israelite, koji su onda poslali zastupnike svoje žrtvama pogroma, mislili su, »da taj plan nije praktičan i da je bolje, ako se oštećeni povrate u svoja obitavališta, motivirajući time, da se

židovsko pitanje pojedine zemlje može riješiti samo u toj zemlji.« Sad se vidi tko su bili sanjari a tko praktičari. Kad bi sad bile žrtve onih pogroma u Palestini, imali bi mjesta za sadašnje nesretne žrtve pogroma. Pogroma je bilo i bit će ih. Pogromi nijesu puki slučajevi. Tečajem cijele naše povijesti nijesu prošle 2 generacije, a da se nijesu udesili pogromi protiv nas. Trebamo židovsku narodnu domaju, da uzamognemo zaštitu naš narod u galutu. Mora postojati centralizovani židovski autoritet, moć, koja je kadra, da zaštiti sve, koji njoj pripadaju. Donio sam Vam pozdrav, čuli ste pismo lorda Curzona, a ja Vam još nosim vijest, da smo blizu svome cilju, a da se postigne, stoji do židovskog naroda, do Vas.

Iza Sokolowa govorio je šef rabi dr. Hertz: Vjerujemo danas u Balfourovu deklaraciju, baš tako jako, kao što smo u nju vjerovali prije dvije godine. Dan ove deklaracije ne će se zaboraviti u židovskoj povijesti. Nema razloga, da sumnjamo. One, koji nazvaše deklaraciju »bezvrijednom krpom papira«, treba sjetiti na riječi cionističkog vodje: Ovaj papir pisan je engleskim jezikom, potpisala je engleska vlada — on je svet. Završio je svoj govor pozivom, da svu snagu upotrebimo za budući rad.

Boris Goldberg jevrejskim jezikom prikazuje dojam Balfourove deklaracije na rusko židovstvo. Deklaracija bila je jedina svjetla zraka u strašnoj situaciji, u kojoj su prisiljeni da žive ruski Židovi.

Dužnost je zapadnih Židova, da pomnogostručje nastojanja oko ostvarenja palestinskih nada. Milijuni čekaju žudnjom na čas da se povrate u svoju zemlju.

Osim toga govorili su još Josef Cowen, H. Sire i James Malcolin, predsjednik jermenskog komiteta, koji je izjavio, da jermenski narod, koji će biti susjedom židovskog naroda, želi da živi u najboljem prijateljstvu sa Židovima kao i u prošlosti. Bio bi sretan, kad bi u riješenje jermenskog pitanja imao toliko povjerenja kao u riješenje židovskoga pitanja.

Konačno predlaže lord Rothschild, da se pošalje brzojavni pozdrav profesoru Weizmannu u Palestini, u kojemu mu zahvaljuje na trudu i želi njegovoj misiji u Palestini mnogo uspjeha.

— U povodu proslave 2. novembra stigli su skupštini bezbrojni pozdravi. Lord Robert Cecil piše medju ostalim: Deklaracija, koju je izdala britska vlada, a koju su prihvatile i druge vlade, važan je elemenat za pacificiranje svijeta i ne sumnjam, da će židovski narod doskora moći započeti izgradnjom svoje narodne domaje u Palestini. Major Ormsby-Gore piše: Položaj u Palestini i Egiptu je težak i mogao bi mnogoga razočarati. No ja sam jedan od onih, koji vjeruju, da će Vam dugogodišnje nade, idealizam i praktični razum i sposobnosti Vašega naroda donijeti budućih godina pobjedu. Židovski entuzijazam, židovski um, židovske mišice i židovski novac pretvorit će lijepu zemlju Palestinu u dostojnu narodnu domaju, kojoj se ne će diviti samo Židovi, već svi narodi svijeta. Židovski ministar Alfred Mond piše: Nemoguće je, da bi se deklaracija, koju je izdala engleska vlada prije 2 godine, ma u čem mogla mijenjati i da bi zatezanje, koje je nažalost sad nastalo, moglo oslabiti stvar, koja nam je svima na steci.

Pozdravne brzojave poslali su pukovnik L. S. Amery u ime ministarstva kolonija, lord Bryce, zastupnici Artur Henderson i Clynes, dr. J. Chifford i drugi.

Iz židovskog svijeta.

Boris Kričevskij. Boris Kričevskij, koji je nenadano umro sredinom oktobra u 53. godini u Parizu, pripadao je onoj plejadi židovskih intelektualaca u Rusiji koji su živući životom punim oskudijevanja i žrtvovanja stvorili idejni pokret, koji je naginjao revoluciji prije i za vrijeme njezina ostvarenja. Izvanredno uman i neumoran stekao je golemo istorijsko i sociološko znanje. Kako je bio nada sve borben, čist i intranzigentan, imao je da trpi mnogo od neprijateljstava ljudi. Učestvujući od rane mladosti u ruskom revolucionarnom pokretu i morajući s toga ostaviti domovinu, saradivao je s Plehanovom, Deutschem i drugima oko osnivanja socijalno-demokratske stranke u Rusiji. Načelne protivštine otudile su ga tome krugu i on je napustio i saradnju u njemačkim socijalističkim listovima i u „Humanité“-u, gdje je potpisavao članke sa „B. Weillard“.

Rodio se i uživao židovski uzgoj u maloj varoši poltavske gubernije. Dosta je dobro znao jevrejski. Bodreći židovske revolucionarce on je u njima vidio ne-

samo radnike na općem progresu nego i osloboditelj svoje židovske braće, koja su stenjala pod jarmom ruske autokracije.

Za Bejlisova procesa on je prvi svrnuo pažnju javnog mišljenja Franceske na ovu monstroznu aferu te je potakao franceske intelektualce sa Jauresom na čelu, da protestuju. God. 1916. i 1917. on je na čelu „Lige za obranu potlačenih Židova“ u Parizu, Iza ruske revolucije vraća se u Rusiju, ali nakon dolaska Lenjinova vraća se u Francesku, ogorčeni neprijatelj boljševizma. Narodnu zajednicu smatrao je posrednim i nužnim stadijem između čovjeka i čovječanstva i bio je mnijenja, da je zlosretni posljedak ruske revolucije uzrokovao gotovo posvemašnjim neučestvovanjem Rusa i narodnim osjećanjem. Osuđivao je asimilaciju politiku starih upravljača židovstva te je prijanjao svim svojim simpatijama mladome judaizmu. U posljednje vrijeme bio je glavnim direktorom Bulletina, što ga izdaje „Comité des Délégations juives auprès de la Conférence de la Paix“.

Pogromi Denjikinove vojske u Ukrajini. Na upit poslanika Swana, da li je engleskoj vladi poznato, da je Denjikinova vojska u Ukrajini priredila velike pogrome, odgovorio je zastupnik ministra izvanjskih djela Harmsworth, da je engl. vlada primila neoficijelnih izvještaja o ovim pogromima, ali da dojako nije uspjelo pribaviti informacija, koje bi ispravnost ovih tvrdnja dokazale.

Pariški „Journal du peuple“ od 31. oktobra objelodanjuje izvještaj o izgređima Denjikinovih četa i okrivljuje antant, da ona podupire ove izgrede svojim novcem. Svagdje, tako piše „J. d. p.“ gdje Piehonovi agenti organizuju i podržavaju ofanzivu proti revolucionarnoj Rusiji, pojavljuju se pogromi. „Matin“, koji ne može više da predje šutke preko ovih strašnih klanja jednog mirnog pučanstva, pokušava sa posve nedokazanim tvrdnjama da ispriča ubojice.

Po „Kijevskoje Echo“ odaslali su Kijevski Jevreji u Rostov Denjikinovu deputaciju s molbom, da spriječi pogrome ruskih dobrovoljaca proti Jevrejima.

U „Jiddischer Kämpfer“ objelodanjuje Baruch Zuckermann niz članaka o položaju ukrajinskih Jevreja, u kojima zahtjeva, da nesretnici, koji ništa mogu, ništa žele ostati u Ukrajini, budu pomoću i sporazumno s vlastima bezuvjetno naseljeni u Palestini, gdje će se ekonomski oporaviti i doprinijeti razvitku zemlje. Zuckermann podjedno označuje sredstva i puteve k realizovanju ove ideje.

Diesengoff, koji sad boravi u Carigradu, primio je po Weizmannu, Sokolovu i Levinu potpisani brzog javni nalog, da se smjesta zaputi u Odesu, da prouči položaj Jevreja i uvjete cionističkog nada u Rusiji. Engleski nadkomesar u Carigradu uručio je Diesengoffu jedno pismo, upravljeno na englesku vojnu upravu u Odesi, u kojemu ovu pozivlje, da podupre Diesengoffa, kao zastupnika engleskih Jevreja u njegovom radu.

Zločin Denjikinove vojske. Mnogobrojni dokumenti svjedoče, da je Denjikinova vojska sistematski priredjivala pogrome. Svi židovski časnici otpušteni su, u škole Denjikinovog zaleđa uvedeno je za židovsku djecu primanje prema po-

stotku. — Pogrom u Fastovu trajao je šest dana. Denjikinovi su vojnici tamo počinili neopisiva zvjerstva. Imade preko hiljadu ubijenih žrtava. Prema izvještaju dopisnika „Kijevskoje Echo“ ležale su lešine neko vrijeme nepokopane po ulicama. Potpaljeni požar uništio je do 200 kuća u židovskoj četvrti.

Pogrom u Fastovu. „Kijevskaja Žizn“ saopćuje, da je u pogromu, koji je harao u Fastovu iza uzmarka boljševika, oštećeno i opljačkano oko 100 židovskih kuća i dućana, preko 600 Židova je u smrćeno, a oko 1200 ranjeno. Pogrom je trajao 4 dana.

Iz Rusije. U London javljaju, da su po boljševicima uapšene cionističke vođe opet na slobodi.

Prema vijesti „Jewish Times“ nijesu u osnovi za novu rusku konstituciju garantovana nikako narodna prava Židova, a njihova građanska prava nedostatno!

„Manchester Guardian“ od 18. oktobra napominje, da je u Moskvi od 18 komesara samo jedan židovske krvi, Trockij. U podređenim mjestima ima doduše mnogo Židova kao što ih je bilo u svakom revolucionarnom pokretu u Rusiji, ali gdje ih god ima, svuda ima i Rusa u neusporedivo većem broju. Mišljenje, da su Židovi i boljševici sinonima, urodilo je strašnim posljedicama u krajevima koje su zaposjeli Denjikin, Petljura i Poljaci.

Iz Ukrajine. Predsjednik ukrajinske mirovne delegacije u Parizu pozvao je najvažnije židovske organizacije ponovno, da učestvuju u komisiji, koja bi se imala izaslati u Ukrajinu za istraživanje pogroma. U pozivu se među ostalim kaže: Vladi je čast pozvati Vas, da učestvujete u toj komisiji, e da se Židovi uvjere, da vlada čini sve, što je u njezinoj moći, kako bi popravila tužan položaj, koji u ostalom vlada samo u gradovima, koje nastava većinom mješovito pučanstvo, dok su sela u kojima Ukrajinci čine 97% pučanstva, ostala apsolutno pošteđena od pogroma. Židovi žive ondje posve sigurni i uživaju simpatije pučanstva. Vlada će najpomniji ispitati prijedloge komisije, u koliko će joj ih podnijeti, e da konačno stane na put tim strahovitim stvarima, koje škode cijeloj zemlji. Troškove komisije nosit će vlada.

Prema vijesti „Mantivrea“ organizovao se u Odesi puk od 2000 vojnika, samih Židova, za zaštitu židovskog pučanstva.

Zahtjev ukrajinskih Jevreja. (J. P. Z.) Ukrajinski Jevreji obratiše se na sve vlade, poglavito na englesku i američku, kaošto i na ukrajinsku i na Denjikinovu, te na Jevreje cjeloga svijeta sa nizom potraživanja.

Ukrajinski Jevreji traže od Amerike, Engleske i Franceske, da bezodvlačno odašalje specijalne vojničke i građanske komisije u Ukrajinu i južnu Rusiju u svrhu istraživanja događaja na licu mjesta; da odašalju specijalne komisije za životne namirnice; ujedovno obaviještenje ukrajinskom direktoriju, kao i južnoruskoj vladi, da su odgovorni za pogrome, što su ih počinili vojnici, časnici i činovnici; nadalje dozvolu izvoza lijekova, rublja i životnih namirnica u Ukrajinu.

Pitanje useljivanja u Engleskoj. Iza dulje stanke počeo je board of deputies opet da radi. Pitanje „aliens billa“ dovelo je u prvoj njegovoj sjednici do

uzbudenih debata. „Parliamentary and law committee“ predložio je izvještaje o koracima u prilog stranaca, koji većinu skupštine nije zadovoljio; spočitnulo se odboru, da se nije dosta toplo zauzeo za istočne Židove.

Zaključilo se, da se komitet ima ponovno staviti u vezu s pojedinim članovima parlamenta, e da bi oni u parlamentu predložili olakšice u tome pitanju, koje se osobito tiče i Židova. Mr. Laski izjavio je, da se stidi židovskih parlamentaraca i da bi volio, kad bi na njihovu mjestu sjedili nežidovi.

U parlamentarnoj debati bilo je pojedinih protužidovskih govora. Toplo su se zauzeli za Židove poslanici Kiley i Gore. Baron Lionel de Rothschild zahtijevao je, da inozemci, kojima se ne bi dozvolilo useljivanje, dobiju pravo apelovanja na jedan imigraejoni sud i da se bez sudskog postupka niko ne smije izagnati. Ministar unutarnjih posala izjavljuje da se s time slaže, ali da je teško stvoriti ovaki tribunal, koji bi stajao mnogo troška.

Kanadijski parlament protiv pogroma. Prigodom rasprave o ratifikaciji mira protestirao je zastup. Jakobs protiv pogroma u Poljskoj. Voda liberalaca i ministar pravde izjavio je u ime kanadijske vlade, da će Saveznici strogo na to paziti, da li Poljaci izvršuju ustanove ugovora o zaštiti manjina.

Balfourova demisija. Demisija Balfourova ne smije se smatrati znakom promjene spoljašne politike Velike Britanije. Uzrokom su toj demisiji samo lični motivi i velika starost Balfourova. Novi će ministar spoljašnjih posala, lord Curzon, nastaviti politiku Balfourovu te je opravdana nada, da će lojalno unapređivati židovska cionistička nastojanja.

Profesor Krejči o židovskom nacionalizmu. Profesor Krejči, jedan od duševnih vođa čeških socijalista, prikazuje u reviji „Bodoucnost“ spis dra. B. Klinebergera: „Narod a národnost“.

Klineberger izvada ovo: Narod se mijenja u svojoj biološkoj osnovci, prema tome se mijenja pojam narodnosti, mijenja se i židovska narodnost. Ona nije više ono, što je bila prije 60 godina. Svijest narodne jedinstvenosti i cjelovitosti izgubila se u njoj. Ona se teritorijalno raskomadala, a uporedo s time počinje se stapati s narodom zemlje; ovaj proces rađa dosljedkom kulturnog i prirodnog rastvaranja. Ovaj proces nije još dovršen, ali židovska narodnost nije više omeđena plemenska i religijska klasa i nema svoje kulture. Time je izgubila svoju negdašnju vezanost (ovdje stavlja Krejči upitnik), izgubila je svoju narodnu ideju te je podvrgnuta ideji tuđih naroda. Ona se odmarodjuje i ovaj se proces ne da sustaviti pokretom cionističkih narodnjaka, koji je protiv njega upravljeno. Židovi se preuđavaju u narodnom pogledu, a to je prirodni proces, jer svaki čovjek podliježe, ako je podvrgnut dugotrajnom društvenom pritisku. To je etski nuždan proces. Svako će ga shvatiti, koji može da se zamisli u nesnosno stanje duševne razdvojenosti, u kome živi dio židovskog naroda, koji je uzgojen u domaćoj kulturi i duševna razdvojenost židovstva jest uzrok cijeloga procesa, po kome se čovjek oslobada iz moralne razdvojenosti u kulturnu jednovitost.

Tako Klineberger.

Profesor Krejči kritizuje ovu teoriju ovako:

Ne da se osporiti, da narodno preobražavanje biva prirodnim putem, dakle na osnovu psiholoških i socijalnih zakona. Onda ima takovo narodno preobražavanje ili, kako se u nas kaže: asimilacija, ćudoredno opravdanje. Dopuštam i to, da o tome, kamo se tko osjeća privučenim, konačno odlučuje osjećaj, a osjećaj je nešto osobno, što se ne podvrgava ideji.

Ali u tome imam drugo mišljenje i imat ću ga i nadalje, te smatram etski nedopustivim, da se ide onamo, kamo čovjeka goni čuvstvo, ako je svijestan ćudoredne obveze, da ostane vjeran svome narodu. Onda ne smije ni svijest kulturne i građanske nesamostalnosti, pored sve nesnosnosti njezine, postati razlogom asimilacije, pa još k tome razlogom, da se prebjegne k drugoj narodnosti. Čuvstvu potištenosti ove razdvojenosti može se samo izbjeći — a to je moralna dužnost — učvršćivanjem i etskim produbljivanjem svijesti pripadnosti k narodu, u kome smo rođeni. Tako se oslobađamo one neetske dvolikosti, koja je autoru toliko odvratna i koja se osniva na tomu, da ljudi žive s dvjema dušama, sa svojom rođenom za kod kuće i s tuđom za javnost. — Tako to, mislim, rade cioniste i dobro je, da tako rade.

Građansku nesamostalnost ne priznajemo nikad i nikad razlogom narodne preobrazbe, u tome je autor u protimbi ne samo s čuvstvom cijeloga češkoga naroda, već cijeloga kulturnog čovječanstva. Autor kaže na str. 62. na prigovor, zašto on ne traži duševnu cjelovitost u biću svoje narodnosti: zato je ne tražimo u njemu, jer nemamo građanske samostalnosti, a dok nje nema, nije moguć samostalan život na osnovu rođeno narodnog bića.

Tko ovako govori, taj još nije narodno asimilovan, a tko je asimilovan, taj ne govori o ovim stvarima.

Francuska priznaje jevrejski živim jezikom. »Journal de débats« javlja, da se je prof. Eli A n t e b i iz Aleksandrije obratio francuskom ministarstvu za nastavu s molbom, da primi jevrejski jezik u listinu onih živih jezika, koji se traže kao drugi jezik kod usmenih ispita iz živih jezika za kandidate bakalareata. Motivirao je svoj zahtjev time, da preko šest milijuna Jevreja govori jevrejski, da je u Palestini zvanični zemaljski jezik, te da jevrejska omladina u Egiptu govori isto tako dobro jevrejski kao arapski ili engleski. Jevrejski jezik priznat je na ondašnjim školama, premda je francuski jezik glavni jezik nastave. Na temelju ovoga izvješća, kao mišljenja »Vrhovnoga nastavnoga vijeća« zvanično je odlučeno, da se jevrejski jezik pripusti kao drugi živi jezik ispitima za bakalareat.

Židovska svjetska konferencija za pomoć. U povodu boravka predsjednika američkog Joint Distribution Committee-a, Feliksa Warburga, u Parizu održao je odbor židovskih delegacija 21. pr. mj. zasebnu sjednicu, u kojoj se raspravljalo o uspostavi rastrojenog gospodarskog života Židova, a naročito o svjetskoj pomoćnoj konferenciji u prilog Židova, koje je rat uništio. Leo Motzkin istaknuo je tom prilikom veliko značenje i veliku ulogu

američkih Židova za vrijeme rata i zamjernu njihovu židovsku samosvijest i solidarnost. Nakon što je govorio o političkom radu odbora, naglašava prednost pomoćne konferencije, zbog koje je odbor apelovao na 25 zemalja. te je dobio povoljne odgovore od većeg broja organizacija.

Warburg u svome odgovoru izjavljuje svoje simpatije za stvar, koju ne može da riješi američko židovstvo samo, koje mlađe u svojoj darežljivosti. No uz sadašnje prilike misli da ne bi bio podesan saziv međunarodne konferencije Židova, koja da bi neprijateljima Židova, koji u posljednje vrijeme šire izvanrednu antisemitsku propagandu u mal ne svoj Europi, dala udobnu izliku, da nastave svoje zločinačke intencije. Toga radi valjalo bi konferenciju odgoditi na nekoliko mjeseci, a međuto valjalo bi slati američku komisiju u razne evropske zemlje, e da provede i u Evropi najbolje metode za skupljanje velikih sredstava i da ustanovi sisteme njihove upotrebe. On se ipak ne protivi osnovama odbora te će, kad se povrti u Ameriku, o njima referirati Joint Distribution Committee-u.

Ostali govornici (dr. Diamant za Bukovinu i Transilvaniju, dr. Ringel za Poljsku, Naidič za Rusiju, Kaplan za Ukrajinu) naglašuje prešnost konferencije i pobijaju bojazni Warburgove u pogledu izazivanja antisemitizma.

Motzkin kao predsjedatelj reazimira i kaže, da je potreba pomoći tako golema i prešna, te je dulje odgađanje nemoguće. Jedna američka komisija, koja bi se izaslala u evropske zemlje, ne može da odlučuje već samo da priprema. Željama Amerikanaca možemo ići samo toliko u susret, da odgodimo saziv konferencije do januara, ali to je krajnji termin, ne ćemo li da propustimo prešnu priliku.

Banka za židovske pripomoćne svrhe za istočnu Europu. Prema saopćenju predsjednika židovskog narodnog vijeća za istočnu Galiciju, dra. Ringela, »Židovskoj novinskoj centrali u Zürichu« dobio je on iz New-Yorka obavijest, po kojoj će da se ostvari osnutak velike banke za davanje vjeresije u svrhu uspostave opustošenog židovskog gospodarstva u istočnoj Evropi. U sjednici ujedinjenih triju židovskih komiteta Amerike (Jewish Relief Committee, Central Relief Committee i People Relief Committee) predložio je predsjednik Marshall, da se osnuju banke u tu svrhu. Podupro je taj prijedlog Jacob Schiff, da bi se s uplaćenom akcionarskom glavnicom od 10 milijuna dolara lako namaknulo daljnjih 40 milijuna dolara, tako da bi banka mogla početi da radi s kapitalom od 50 milijuna dolara. Marshallov se prijedlog prihvatio te se već počinju štampati akcije.

Zanimiv poljski glas o palestinskom pitanju. Krakovski »Czas« donosi dva članka poznatoga narodnoga ekonomaa, agronomaa i sveučilišnoga profesora Jana Hupke, koji su zanimivi, jer je pisac upoznao Erec Israel sopstvenim očima. Upoznao je, kako sam kaže, čitavu zemlju, ne ograničavajući se na mjestu, koja obično opisuju turisti da prouzroče krivo mišljenje o zemlji i njezinim stanovnicima. Ponajprije prikazuje kolonizacijske načerte cionističkih pisaca i drugih

istraživaoca Erec Israela, te razlaže protimbe izmedju ovih oduševljenih pristaša jevrejske palestinske kolonizacije i onih krugova, koji tvrde, da je Erec Israel neplodna pustinja, u kojoj nikakova kolonizacija nije moguća. Napokon se pita tko imade pravo. Na ovo pitanje odgovara on izrekom, koja nas poznavaoše dugogodišnjih studija i iskustava naših palestinskih istraživaoca neće začuditi, no koja nas zanima kao objektivno priznanje poljskoga učenjaka. »Budući da sam prije rata proputovao Palestinu, promatrajući je očima ekonomaa i narodnoga gospodarata, to mogu najdubljim uvjerenjem ustvrditi, da pristaše jevrejske kolonizacije imadu pravo«. O uzrocima »da Englezi pogoduju Jevrejima svakom zgodom i na svakom koraku« misli dr. Hupka da Engleska treba Jevreje isto tako nužno kao i Erec Israel, koji tvori vezu sa Indijom. Engleska primit će Jevreje kao koloniste, koji poznaju sjajne prednosti naseljenja na kopnenom putu prema Indiji, dok se njihov broj ne bude tako povećao, da će moći stvoriti svoju državu...«

Za ostvarenje svojih planova treba Engleska Jevreje, možda nužnije nego Jevreji Engleza. Nadalje veli: »Poduzće jevrejske kolonizacije u Palestini mora uspjeti, jer unutar jevrejske zajednice ne manjka ni potrebni kapital, ni požrtvovnost, ni oduševljenje, energija ili sposobnost, da se izgradi vlastita država u Palestini«. Izjavljuje, da bi bilo potrebno, veće zanimanje za palestinsku kolonizaciju sa strane Poljaka, jer bi to bitno olakšalo riješenje jevrejskoga pitanja u Poljskoj. Poljaci bi morali sa simpatijom i poštovanjem pratiti nastojanje Jevreja, da obnove svoju staru domovinu, što više morali bi im davati iskrenu i izdašnu pomoć, ne prezajući ni pred materijalnim žrtvama. Ove žrtve bile bi sjajno naplaćene i u Poljskoj i u Palestini, gdje bi bilo poželjno za Poljsku, da ima prijateljske političke i gospodarske veze. Time bi se stvorila mogućnost za opskrbu sitovinama, koje će napućena i obnovljena Palestina moći dobavljati kao vlastitu produkciju ili iz Indije. — Navedeno nam je dokazom, da ozbiljni znanstveni krugovi Poljske, u kojoj živi jedna četvrtina jevrejstva, promatraju jevrejsko pitanje sa svim dugim očima, nego površni i zlobni listovi, koji svakom zgodom napadaju Jevreje.

Jevreji i Titov slavoluk. Rimski dopisnik »Frankfurter Zeitung« pripoćuje, da talijanske čete imadu proći pod Titovim slavolukom prigodom slavlja pobjede četvrtoga novembra. »Giornale d' Italia« objelodanjuje dopis jednoga hrišćanskoga čitatelja, da su Jevreji prisegli, da neće nikada prolaziti pod ovim slavolukom, koji ih sjeća propasti njihova naroda. Ne može se dakle od jevrejskih vojnika, koji su izvršili vojničku dužnost prema domovini, zahtijevati, da to učine. Stvar će se po svoj prilici tako svršiti, da će se jevrejskim vojnicima staviti na volju, hoće li prisustvovati kod ovoga ophoda ili ne. —

Iz cijonističkog svijeta.

Bialik umro? »Tog«, koji izlazi u Vilmni, pripoćuje na temelju izvještaja Osobe, koja je došla iz Moskve, da je moskovski rabim Mase na dan pomirenja rekao u hramu, da je Bialik umro u Odesi, 46 godina star.

Ovu vijest preuzeli su svi listovi istoćne Evrope, istićući nevjerovatnost ove vijesti uz nadu, da se ne će potvrditi. Osobito »Jüdische Zeitung« reproducira ovu vijest veoma skeptićno i spominje, da je neki Jevrej in iz Rige, koji je otišao iz Ode-se nekoliko dana iza Roš hašane, posjetio uredništvo i izjavio, da su boljše-vićki progoni protiv Bialika veoma pretjerani. Bialik da je zdrav i svjeć, te misli svoju nakladu »Moriah« kod prve zgone premjestiti u Erec Israel. U zadnje vrijeme dovršio je Bialik dva nova djela: »Ašan« i »Erev Vavoker«.

Odmah iza prispjeka navedenih vijesti upravljen je kabelski brzotjav u Odesu s molbom za pripoćenje o stanju Bialikovu. Odgovor još nije prispio.

Konferencija »Poale-Cijona«. Poćetkom oktobra završila se dobro posjećena konferencija Žid. socijalistićkog radnićkog saveza »Poale-Cijon«. Tom prilikom primljena je palestinska organizacija »Ahdut haavoda« u Savez. Izvještaji o radu i finane. poslovanju Saveza za vrijeme od 1915. do 1918. godine uzeti su na znanje. U svim prihvaćenim zaključcima zahtjeva se oćivotvorenje socijalistićkog programa. Izmedju ostalog traži se nacionalizacija zemljišta, zadrugarska radnića kolonizacija u gradu i selu; nadzor naroda nad proizvodnjom, zadrugarsko uredenje konzuma, socijalno zakonodavstvo za sva podrućja i uopće postepena socijalizacija cijelog društva u Palestini.

Židovske komuniste protiv cijonizma. Glavni odbor židovske komunistićeke zajednice u Ukrajini upravio je komesaru za unutrašnje poslove u Kijevu memorandum, u kome u skladu s rezolucijom konferencije židovskih komunistićkih sekcija u Moskvi traži potpuno sprećavanje rada cijonistićeke organizacije i svih institucija i asocijacija, koje rade u skladu sa cijonizmom. Obrazlaže se to time, da je cijonistića organizacija građanska i mora stoga da dijeli sudbinu drugih građanskih stranaka, jer je cijonizam jedna proturevolucionarna opasnost. Cijonistića je organizacija novo izdanje kadetske partije. Većući svoju sudbinu sa sudbinom antante ona je pomoćnica njihove proturevolucije. Ona je interesovana na pobjedi antante u istoćnoj Evropi i ona je velikim dijelom klerikalna! Na koncu slijedi listina institucija, koje bi se imale raspustiti. Potpisali su memorandum: M. Rafes, A. Českis, M. Levitan, A. Levkovski, A. Frenkel, G. Robkin, B. Oršanski.

Cijonistića organizacija u Kanadi sprema 17. godišnju konferenciju. Kanadski su cijoniste prošle godine dali 20890 dolara za restauracioni fond, 4280 dolara za narodni fond, 4824 dolara za kolonijalne banke, a 150237 dolara za pripomoćni fond.

Perzijski Židovi upravili su cijonistićkoj komisiji pismo čestitajući cijonistima radi Balfourove deklaracije. U starom jevrejskom jeziku izrazuju židovski žitelji Kermanšaha radost nad povratkom

naklonosti Gospoda prema svome narodu Izraelovu. Pismo istiće, da Židovi Kermanšaha žive u povoljnim prilikama i traže vijesti i pomoći, a naroćito novica iz Palestine.

Iz Palestine.

Palestina u g. 5779. Bulletin cijonistićeke palestinske komisije donša kratak prijedlog o Erec Jisraelu g. 5679., iz kojega saopćujemo skraćeno neke podatke.

I. Organizacija u gradovima. — Jafa. Nakon što su Englezi osvojili Palestinu, odmah se stala obnavljati židovska općina. Vaad-hair Jafe priznale su oblasti pravovaljanim zastupnicima Židova u Jafi i povjerile mu važne poslove. — Jerusalem. Ovdje je konaćno uspjelo ujediniti protivne stranke te osnovati »Savjet jeruzalimskih Židova«, tek se separisao mali skup aškenaza. Vojnićki je guverner odobrio statute rećenog savjeta, koji sastoji od 80 ćlanova i obuhvaća sve politićeke stranke. I mizrahi i radnićeke organizacije su u njemu zastupane. Proćelnik mu je David Yellin. — Hajfa. I u ovome važnome lućkome gradu osnovao se vaad-hair i mišpat šalom (mirovni sud) kao osnovke jednoj ćvrstoj općinskoj organizaciji. Ovdje ima cijonistića komisija filijalu pod upravom gospodina Mosseria. — Tiberias, Safed i Hebron žive od haluke i sva nastojanja oko organizacija slabo su uspijevala.

II. Politićeke prilike. Uprava gradova ostala je po medjunarodnom pravu u glavnom kakva je bila. Vlada je imenovala gradske vijećnike, i to podjednak broj iz svake zajednice, pa tako ima židovska općina u Jeruzalimu samo 2 ćlana u vijeću, ma da je najveća zajednica u gradu. Dok je vlada priznala jednakopravnost engleskog, franceskog, arapskog i jevrejskog jezika, nije municipalno vijeće u Jeruzalimu priznalo jevrejskome jednakopravnosti.

III. Gospodarski poloćaj. Kolonije u Judeji bile su u stanju, da svoje proizvode prodadu uz dobre cijene; ali u Galileji, gdje prevladava žitno gospodarstvo, padale su cijene, ali se ipak postizavala dobit. Obilno su se kupovale uspomene iz Palestine i proizvodi umjetnog obrta, ali ostale su zanatlije štetovale od nestašice materijala. Mnogi su predmeti za uporabu, osobito pokućstvo, postiglo toliku cijenu, da se nijesu kupovali u zemlji već nabavljali iz Egipta. Dobro su zarađivali pisari torinih savitaka, koje su tražili u Americi i Engleskoj. Izvoz i uvoz bili su sputani ogranićenim brodarskim saobraćajem. U posljednje doba prilike su krenule na bolje. Postoji redovit saobraćaj iz Trsta u Palestinu; brodovi pristaju u Jafi, Hajfi i Bajrutu. Materijalne prilike velikog dijela Židova bile su zavisne o pripomoći cijonistićeke komisije.

IV. Kulturni rad. Prvo mjesto medju uzgojnim institucijama zaprema jevrejska gimnazija u Jafi. Nakon što su se učitelji povratili iz progonstva i nakon što su oblasti ispraznile zgradu, koja je služila kao vojnića bolnica, opet se u gimnaziji normalno radi, a broj njezinih ućenika raste. Uticaj vaad hahinuha (školsko vijeće) porasao je za vreme rata, pa je jevrejski jezik nastavni jezik i u mnogim ortodoksnim školama, koje doćjako nijesu priznavale

voad hahinuh. U Jeruzalimu otvorila se opet gimnazija učiteljski seminar. Vaćan je osnutak ješivot hamištalnim po cijonistićkoj komisiji, u kojima se uz talmud po modernim nastavnim metodama poućavaju profane struke jevrejski. Uredili su se mnogi večernji kurzovi za odrasle i za djecu. Djećji vrtovi izvrsno uspijevaju.

V. Rabinske organizacije. Za pitanja rabinske organizacije osnovao se u Jafi rabinski ured. Slićan ured osnovala je cijonistića komisija u Jeruzalemu, koja obuhvaća aškenaske i sefarske rabine, te je oblasti priznavaju. Vaćan događaj bila je prva konferencija svih rabina Palestine u junu u Jeruzalimu. U Jeruzalimu nastali su sporovi izmedju rabina i mišpat hašaloma (mirovni sud), jer su njegov uredaj smatrali znakom nezadovoljstva s tradicijonalnim bet din cedek. Uslijed tih sporova, koji traju cijelu godinu, nema Jeruzalim sad mirovnog suda. Godina se svršila s brojno posjećenom konferencijom mizraćija, koja je stvorila važne zaključke i izazvala protest ekstremne ortodoksije, jer je predložila osnutak gimnazije u Jafi, u kojoj bi se poućavali profani i religiozni predmeti.

VI. Zdravstvo. Najvažniji događaj u tome pogledu jest uredjenje vodovoda po Englezima. Cijevi vode doduše samo u javne zgrade, ali hidranti na cestama davaju stanovnicima svjeće vode. Ljekarska ekspedicija Hadaša iz Amerike stekla je velike zasluge osnutkom modernih bolnica, kurzova za njegovateljice i borbom protiv Moskita. Jednako je izvanredno djelovao židovski zdravstveni ured pobijanjem zaraznih bolesti. Cijonistića je komisija podupirala sve te radnje i bolnice, koje su od prije postojale. Radnje oko drenaže u židovskoj ćtvrti u sjevero-zapadnom dijelu Jeruzalima treba da se spomenu u savezu s time.

Deklaracija Hapoel-Hacaira ka konferenciji delegata u Palestini. Konferencija delegata, ćija će zadaća biti, da izradi narodni ustav za palestinsko židovstvo, priblićava se, pa je za to radnića organizacija Hapoel-Hacaira izdala deklaraciju, u kojoj je iznijela svoje zahtjeve. Ovi zahtjevi biti će platforma Hapoel-Hacaira kod budućih izbora, a obuhvaćaju ove taćke:

I. Organizacija palestinskog židovstva. Glavna je zadaća konferencije stvaranje javne narodne organizacije Židova u Palestini i stvaranje demokratske reprezentacije. Svaki židovski stanovnik u Palestini mora da pripada toj organizaciji. Konferencija treba da izabere privremeno predstavništvo, koje će zastupati ćjelokupno palestinsko židovstvo. Ono će biti najviša instancija za sve općinske komitete u kolonijama i u gradovima kao i za sve privatne i javne pomoćne institucije u zemlji. Osnovke narodne organizacije su svjetovne. Organizacija ne prijeći stvaranje pojedinih grupa u formi općina ili kehillot prema specijalnim vjerskim i društvenim potrebama. Narodna organizacija, njene institucije i upravni ured organiziraju se na temelju općeg propoćionalnog, jednakoćkog izravnog i tajnog prava glasovanja, koje pripada svakom Židovu bez razlike spola. Poznavanje jevrejskog jezika obligatorno je za izvršavanje svake javne službe

u zemlji. Narodna organizacija priznaje hegmoniju cionističke svjetske organizacije u svim narodnim stvarima, koje se tiču cijeloga naroda, dakle i ostalih Židova, koji stanuju u zemlji (Palestini) kao i onih, koji još nisu došli u Palestinu.

Pod »zajedničkim narodnim stvarima« razumjeva se rad, koji će stvoriti u Palestini židovski majoritet u kolonizatornom i političkom smislu. Centralni organ, koji će biti izabran, bit će zastupan u cionističkim upravnim institucijama u Palestini.

2. Kolonizatorni rad. Centralno zastupstvo organizacije djelovat će u cionističkim upravnim institucijama, da se židovski jišub u Palestini izgradi samostalnim radom na temelju nacijonalizovanja zemljišta i njegovih prirodnih bogatstva.

3. Rad i radnici. Narodna organizacija nastojat će u zajednici s cionističkom organizacijom, da se svakom čovjeku u Palestini osigura egzistencija radom. Ujedno će da ustanovi minimalni najam za radnike, nadzirati sanitarne uredbes i zdravstveno stanje radnika, te zabraniti zaposlivanje djece u školskoj dobi.

4. Odgoj i naobrazba. Narodna organizacija i njeni organi odredit će obligatorni polazak škole za svu djecu, a u školama podučavat će se samo jevrejskim jezikom. Odgoj treba da sprema djake za produktivni rad, a obuka mora u svim školama biti besplatna. Polazak škole ima se djeci olakšati time, da se djeci daje hrana i odijelo.

5. Imigracija. Narodna organizacija dužna je da aktivno saradjuje kod organiziranja imigracije u Palestinu.

6. Zdravstvo, sudstvo i financije. Organizacija i njezini organi radit će na saniranju zemlje i nabavit će jeftine liječničke pomoći, podizat će bolnice i druge specijalne zavode. Autonomni židovski sudovi moraju stajati na apsolutno svjetovnoj podlozi. Organizacija treba da izgradi sve mirovne sudove, koji postoje u zemlji, i da ih centralizacijom pretvori u autoritativnu najvišu instanciju, koja će biti razgranjena po cijeloj zemlji, a njezini zaključci imat će obavezu zakonsku snagu.

Izdanci organizacije i njezinih organa imadu se podmiriti iz sredstava, koje će organizacija sama nabaviti. U tu svrhu raspisat će organizacija progresivnu dohodarinu, prema zaključku konferencije delegata. Konferencija delegata i njezini organi trebaju nastojati, da iz opće po vladi ubranih poreza dobiju dio, koji otpada na Židove.

Memorandum židovskih legijonaša. Zastupnici židov. pukovnije engleske vojske u Palestini predali su Louisu D. Brandeisu memorandum, u kojemu ističu sve svoje zahtjeve. Pukovnije moraju dobiti jevrejski naziv i narodni znak (mencu), a jevrejski jezik neka bude zapovijedajući. Židov. pukovnije neka budu smještene u blizini židovskih naselja. Treba ustrojiti nove židovske pukovnije, jer to je narodna potreba. Vojnicima žid. pukovnije mora se dati prilika da nauče kakovo zanimanje. Zato neka se za njih urede zanatlijske škole i razni tečajevi, naročito za gospodarske struke. Legijonašima, koji kane ostati u zemlji, valja omogućiti osnutak produktivne, egzisten-

cije. Nakon demobilizacije treba što većem broju legionaša olakšati prelaz u ratarsko zvanje. Britska vlada i cion. organizacija moraju staviti na raspolaganje zemljišta, zgrade, orude i početni kapital. Obrtnicima mora se također dati prilika za privređivanje. U opće neka mjerodavni faktori učine sve, da se legijonaši upotrebe za obnovu zemlje, jer su oni pripravnici, da svoju snagu i energiju utroše za preporod i obranu Palestine.

Godišnjica oslobodjenja Galileje. Godišnjica oslobodjenja Galileje proslavljena je svečano u mnogim gradovima. Osobito svečana bila je proslava u Hajfi. Oko vijećnice sabralo se je veliko mnoštvo ljudi, da prirede demonstraciju u počast engleske okupacione vlasti. Vojni guverner, čiji dolazak pozdraviše silnim oduševljenjem, zapovijedio je orkestru, da svira jevrejsku narodnu himnu. Kad se ispostavilo, da orkestar nije imao potrebne note, odredio je, da se smjesta nabave. Kad je zacila Hatikva, prirediše Jevreji oduševljenu manifestaciju. Hatikvu morali su nekoliko puta ponoviti. Na večer priredio je Vaad Ha'ir u hotelu »Herzlia« svečani banket, kojemu je prisustvovao vojni guverner s pratnjom, kao i zastupnici svih općina. Kaisermann govorio je jevrejski, Levin engleski, a Azrijel arapski. Guverner zahvalio se je Kaisermannu i Vaad Ha'iru, koji je potaknuo priredbu ove slave, te izjavio, da u ovoj svečanosti vidi čvrstu volju Jevreja, da žive u slozi i dobrim odnosajima s ostalim slojevima pučanstva. Pridodao je, da uviđa potrebu ove sloge za obnovu zemlje, te da je uvjeren, da će Jevreji na ovaj način sebi osigurati budućnost u zemlji.

Turneja generala Watsona. Kopenhaski cion. ured javlja:

Nedavno imenovanog šefa britske uprave u Palestini generala Watsona, pozdravili su, prigodom njegovog boravka u Hajfi, zastupnici židovske općine. Na neke pritužbe žid. delegacije odgovorio je general Watson, da se ne smije smetnuti s uma, da je sadašnje stanje još uvijek anormalno; on će sa svoje strane sve učiniti, da se stanje postepeno poboljša. Zasad treba mnogo strpljenja, ali on misli, da će Židovi biti zadovoljni, čim sveopći položaj bude jasan. General Watson pohodio je zatim poljoprivrednu školu »Mikveh Israel« kraj Jafe, te ju je pod vodstvom školskog ravnatelja gosp. Krausea temeljito razgledao.

U jevrej. gimnaziji u Jafi, dočekaše generala Watsona gymn. učitelji i cionistička komisija. Dr. Mosinson nagovorio ga je jevrejskim govorom, kojega je gosp. Gordon preveo na engleski. General je Watson odvratio na govor Dr. Mosinsona; zatim su još govorili Dr. Lurie, Dr. Metman i Dr. Rosenstein.

General je Watson prisustvovao gymn. ballačkim vježbama u dvorištu gimnazije, a zatim otišao u cionistički palestinski ured na agrikulturnu izložbu.

Dolazak profesora Geddesa. Veliko zadovoljstvo prouzročio je dolazak profesora Geddesa medju jevrejskim pučanstvom. Provizorni egzekutivni odbor priredio je u čast gosta svečanu pozdravnu večer. U ime palestinske komisije pozdravio je gosta dr. Eder i priopćio je, da će

prof. Geddes nekoliko mjeseci ostati u zemlji, posjetiti sveukupne gradove i većinu kolonija, da izradi gradjevne osnove za javne zgrade i privatne kuće. Prof. Geddes izradit će specijalno osnove za osnutak javnih parkova, dobrotvornih zavoda, hramova itd. Osobitu radost prouzročila je vijest, da će prof. Geddes izraditi osnove za grad Jeruzalim i za sveučilište. U ime kolonije Rišon le Cijon pozdravio je gosta Majerović priopćivši mu molbu kolonije, da dodje u Rišon le Cijon, u svrhu izradbe osnove vrtnoga grada na poljama kolonije.

Dolazak prof. Geddesa prouzročovao je već i političku upadnicu. Nekoliko Arapa uznemirilo se je radi ovoga posjeta, pa se obratiše na vojnu oblast s molbom, za razjašnjenje, radi koje svrhe je došao u Palestinu cionistički vođa prof. Geddes. Vojna oblast upravila je, prema vijesti arapskih novina »Suria Ganubia«, muftiji sljedeći pismeni odgovor:

Šef uprave naložio mi je, da Vam priopćim, da mu je odredjenje prof. Geddesa poznato samo po Reutorovoj agenturi. Kako se čini, potiče ova vijest iz cionističkoga vrela, a ne iz zvaničnoga. Stvar je već predložena višim oblastima. Prof. Geddes pripada našim uglednim savjetnicima, nije cionista i njegovo mnijenje imade samo tu svrhu, da osvjetli probleme.

Konferencija mizrahija. Netom završena konferencija mizrahija u Jeruzalimu dokazala je, da je i ortodoksno židovstvo u Palestini na putu do cionizovanja i da je na tome polju namijenjen važan zadatak palestinskom mizrahiju. Konferencija se održala u ješiva-hramu Mea šearim, te se vodila uzorito. Uz žurnalistički stol sjedili su uz najstrožije konzervativce zastupnici socijalista. Konferenciju, u kojoj je učestvovalo 70 delegata, otvorio je Zoberer pozdravom, na što je rabin Hurvitz u čisto religioznom duhu držao svečani govor. Drukčije je govorio izabrani predsjednik rabi Fischman, koji je konferenciju nazvao nacionalno-religioznom i smatra zadatkom pravovjernog židovstva izgradnju jišuba. Svi su govornici govorili bezprikornim jevrejskim jezikom, a to je prema prošlosti velik napredak. Izvještaj zastupnika Jeruzalima ističe, da tamošnja mjesna skupina ima 800 članova te je održala 90 skupština u Jeruzalemu. Prema izvještaju ostalih delegata u Hebronu su mal ne svi Židovi pristupili mizrahiju, a u Tiberiasu, gdje je na čelu organizacije haham baši Abulafija naginje većina tamošnjih 4000 Židova mizrahiju. Tamo se osnovalo zanatlijsko društvo, a oba su sirotišta u rukama mizrahija, koji je proveo gospodstvo jevrejskoga jezika u školi i u općini. Mjesna skupina u Safedu ima 150 članova, a tamošnji Židovi naginju ratarskom zanimanju. Dok izvještaji iz ova četiri mjesta staroga jišuba glase povoljno za mizrahi, manje su povoljni za njih izvještaji iz kolonija, u kojima se mladež ne da predobiti za mizrahi.

Zaključeno je, da se odašalje deputacija barunu Rothschildu i Iki, koje bi imale tražiti, da se kolonije i njihove škole stave pod upravu mizrahija. Nadalje, da se imenuju zvanični rabini u nekim kolonijama; da se podupre ženska organizacija mizrahija i zvanični list njegov Hadvir. Traži se nadalje od cionističke organizacije, da

osnuje dvije uzgojne uprave, od kojih bi jedna nadzirala nastavno u ortodoksnim židovskim školama i ujedinjeno više vijeće sastavljeno od članova objiju uprava. U pogledu jevrejskog jezika zaključeno je, da je dužnost svakog člana mizrahija, da upre sve sile oko oživljavanja našega narodnoga jezika u uzgojnim i kolonizacijnim institucijama i kao živog jezika u privatnom životu. Burnu diskusiju izazvalo je pitanje ženskog izbornog prava, te je zaključeno, da se ta stvar prepusti odluci rabinskih autoriteta. Rabi K u k ističe, da to pitanje nije predmet religioznog spora.

Dječji vrtovi u Palestini. Agudat Morim (Udruga učitelja), koja od nekog doba postoji u Erec Izraelu održala je u aprilu prvi sastanak učiteljica dječjih vrtova u Jafi, koja je zaključila izdavanje organa, pa je nedavno izašao prvi broj revije „Ganenu“ (Naš vrt). Koncem školske godine 1919. bilo je u Palestini 45 dječjih vrtova, od toga 34 pod upravom vaad hahinuha (cijonistički), 9 pod upravom Ike, i 1 pod upravom Alliance, a 11 pod upravom škole Eveline Rothschild. Ti su dječji vrtovi razdijeljeni po gradovima i kolonijama, imaju 125 učitelja i 5300 učenika. Na zemljištu bet haama u Jeruzalimu uređeno je igralište za djecu. Vaad hahinuh pozvao je g. Kipnica, da izda dječju knjižnicu, pa je do sad izašlo 16 knjižica.

Kanalizacija u Jeruzalimu. Kopenhaski cijon. ured javlja:

Već u ožujku 1918. god. dala je britska uprava sastaviti iskaz o postojećim kanalizacijnim gradnjama u židovskim četvrtima Jeruzalima. Istovremeno sastavljen je projekat o novim velikim gradnjama, koje će stajati do L 8.500. — Na temelju ovoga prijedloga o troškovima Cijonistička je organizacija, uviđjev važnost ovakvih gradnja za poboljšanje zdravstvenih odnosa u ovim četvrtima dopitala je za tu svrhu Lst 10.000. — Predradnje, koje su bile isprva u rukama britske vojsne uprave, pedjose nekoliko mjeseci nakon primirja u ruke židovskih inženjera. Ovi su sastavili konačne planove za te gradnje, koje će biti od velike važnosti. U junu ove godine počelo se sa radom, kod kojega je zaposleno 200 židovskih radnika.

Sitne vijesti iz Palestine. U zadnje su doba neka visoka mjesta kod engleske okupacijone oblasti popunjena Židovima. — Major baron de Rotschild, koji je podlegao ranama, što ih je zadobio na palestinskom bojištu, umro je u Kairu. Prema posljednjoj njegovoj želji preveženo je njegovo truplo u Palestinu i pokopano s velikim vojničkim počastima u koloniji Rišon Lecijon. — Nedavno je stiglo iz Maroka u Palestinu 136 krepkih ljudi, kojima je palestinska komisija pribavila zadržanje.

Iz Jugoslavije.

K izgonu stranaca. U povodu narednih izгона stranaca iz Mađarske, Njemačke Austrije, Bugarske i Turske, koji znatno tangiraju veliki dio Židova u našem kraljevstvu, uputilo se predstavništvo Saveza jevrejskih vjerezakonskih općina, koje se sastojalo od oba potpredsjednika gg. dra. Davida Alkalaya i dra. Frid-

riha Popsa, kojima se kao odaslanik Saveza cijonista Jugoslavije pridružio g. Alfred Singer dne 6. o. mj. ministru unutrašnjih djela Svetozaru Pribičeviću. G. ministar vrlo je ljubazno primio odaslanstvo i pomno saslušao žalbe odaslanstva, koje je istaklo, da izdano naređenje ne smatra uperenim protiv stranih Židova, ali da je njime teško pogođen i veliki dio Židova u kraljevstvu, od kojih mnogi decenije borave u našoj državi i vezani su svojom sudbinom i čuvstvenim vezama o nju, Odaslanstvo moli, da se svaki slučaj individualno ispita i omogući žalba, a da do njezina riješenja obustavi izgon. G. ministar je u gotovo polsatnome razgovoru razložio svrhu izdanog naređenja i naglasio, da će se izgoni u prvom redu protezati samo na one strance, koji su se za vrijeme rata naselili u kraljevstvo, a što se tiče ostalih stranaca, to će se svaki slučaj posebno ispitati. Ne postoji namjera, da se izagnaju oni elementi, koji su dugim boravkom stvorili veze sa zemljom te se bave čestitim radom.

Proslava 2. novembra u Skoplju. Prigodom godišnjice Balfourove deklaracije priredili su Židovi u Skoplju svečanu skupštinu u hramu, kojoj su pribivali svi Židovi i brojni gosti iz Bitolja i Soluna, te gradski načelnik Vaso Lazarević, viši činovnici i časnici. Učiteljica jevrejske škole gdjica. Ruža Brčić prikazala je u odlučnom govoru važnost Balfourove deklaracije za jevrejski narod, koja nam jamči ispunjenje narodnog ideala. A zatim je u kratkom prikazu oertala povijest Jevreja i usporedila ju s povijesti srpskoga naroda. G. Salamin I. Koen razložio je na španjolskom jeziku značenje današnje proslave. Za svečanosti pjevalo je Gospojinsko društvo u zajednici s Makabijem srpsku i jevrejsku himnu.

Židovski rad u Zvorniku. Prema broju ukupnog stanovništva grada Zvornika nerazmjerno je velika židovska opština. Može se smatrati židovskom općinom, koja je sačuvala i do danas čisto židovsko obilježje.

Nacijonalna svijest ako i ne probudjena počiva u srcu svakog pojedinog ovdašnjeg Židova. Svi se osjećaju samo Židovima i pripadnicima vaskolikog židovstva, premda o ostalom židovstvu sa častnim iznimkama veoma malo znadu. Istom u zadnje doba organizirala se je omladina, i odlučila, da počne društvenim radom. Osnovana se sekcija sa svrhom gojiti glazbu, te tamburaši marljivo već vježbaju. Omladina je sazvala za 25. oktobra sveukupno židovstvo grada u svrhu, da se osnuje zajedničko židovsko nacijonalno društvo. Toga dana u večer sastalo se židovsko gradjanstvo u većem broju u prostorijama hotela „Beograda“.

Predsjednik omladinske organizacije g. Heskija Lewi otvorio je skupštinu zahvalivši se brojnom odzivu općinstva, te razložio svrhu sastanka, pa je podjelio riječ sumišljeniku g. Dr. Mondšajnu. Isti je u kratkom i jегrovitom govoru oertao program, koji će društvo morati da usvoji, ako ne će htjeti da zaostane za ostalim svijesnim židovstvom. Pozvao je na suradnju sve Židove, da se uzmgone zajedničkim radom eliminirati sve ono, što nam se od našeg židovskog značaja izgubilo.

Zatim se je prešlo na izbor privremenog odbora, koji će imati za zadaću, da

spremi nacrt društvenih pravila i da odmah počne sa aktivnim radom.

U odbor su ušle ove osobe: kao predsjednik gosp. Bela Fišer, kao tajnik gosp. Avram Lewi, kao blagajnik g. Heskija Lewi, kao odbornici gg. rabiner Salamon A. Levi i Aron Həjon.

Rabiner g. Lewi izjavio se spremnim preuzeti vodstvo hebrejskog tečaja, te će takav odmah započeti radom, čim stignu potrebne knjige. Učenika bilo mladih bilo starih neće uzmanjkati, jer za otvorenje tog tečaja vlada veliki interes.

Nogometna sekcija Makabija u Zagrebu. U svrhu daljnje uzgradnje društvenoga djelovanja, a na poticaj brojnih židovskih nogometaša, odlučio je upravni odbor Židovskog gombalačkog športskog društva Makabi osnutak posebne nogometne sekcije, koja će pod vršnim vodstvom sekcijonog stručnog odbora okupiti pretežitiji dio naših nogometaša kao što i brojne pristasaše i prijatelje ovoga lijepoga športa.

Na sastanku obdržavanom dne 5. o. mj. prijavilo se u sekciju kojih 30 članova i izabran je posebni stručni odbor, te odlučeno odmah nakon pristupa k savezu započeti trainingom. S obzirom na izvanredno velike izdatke oko nabava svih nužnih potrebština, koje iziskuje kreiranje takve sekcije, apelira gornje društvo i ovim putem na svoje prijatelje, da bi ga i nadalje što izdašnije potpomagali.

Članstvo se sekcije dijeli u redovite članove od 18.—24. godine, seniore od 24 god. dalje i juniore od 14.—18. god. Prijave prima odbor u društvenoj gombani (Gundulićeva ul. 26).

Židovsko gombalačko i športsko društvo Makabi u Zagrebu otvara za stariju gospodu od 30 godina posebni zdravstveni tečaj, koji će pod vlastitim prednjakom vježbati u ponedjeljak, srijedu i petak na večer od 8—9 sati u društvenoj gombani (Gundulićeva ulica 26, Eviškola).

Dar židovskom gombalačkom i športskom društvu Makabiju. G. Julio Singer, trgovac iz Zagreba, utemeljitelj gornjega društva darovao je istomu prigodom osnutka nogometne sekcije iznos od 1000 K, želeći time dati jasan dokaz shvaćanja ciljeva istoga društva, a ujedno i primjer vrjednog nasljeđovanja.

Beograd. Uprava srednješkolskog cijonističkog društva „Gideon“ izveštava sva omladinska društva, da je na VI. to godišnjem zboru, održanom 26./X. 1919. god. izabrana ova uprava:

Predsjednik: Nissim Katalan; Potpredsjednica: Nojka de Majjo; Sekretar: Jakov Kalderon; II. Sekretar: Jakov Medina; Blagajnik: Menahem Mevorah; Blagajnik nac. fonda: Alfred Levi; Beja Bencijon; I. knjižničar: Lopold Herzog; II. knjižničar: Rahamim Aron.

Dopisi šalju se na Nisim Katalan, Car Dušanova ul. 31.

Zaruke. Naša sumišljenica, milovidna gospodjica Ivana Adler kćerka trgovca gosp. Josipa Adlera iz Broda n/S, zaručila se na 28. ov. mj. sa našim sumišljenikom gosp. Hugom Mahler, suvlasnikom trgovačke tvrtke Fürst, Fuchs i Mahler, Brod n/S.

Tiskovnom fondu darovao je gosp. Slavko Hirschl iz Križevca K 10— na čemu najljepše zahvaljujemo.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju.

Svrha je Židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotuđivim imetkom židovskog naroda. — Žid. narodni fond utemeljen se na V. cion. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 18. milijuna franaka. Prihodi neprestano rastu — a iznosili su god. 1918. oko 2 i pol mil. franaka, 7

Adresa za dopise: Ilica broj 31. I. kat. Uredovno vrijeme od 9 do 12 prije podne i od 2 do 5 poslije podne. — Novac se šalje na Banku za trgovinu obrt industriju d. d. Zagreb, za račun Ž. N. F. s naznakom svrhe.

Pripravljajanje Hanuka-svečanosti.

Uprava Žnf. mora na svoju veliku žalost konstatovati, da prihodi od nekog vremena opadaju. Ne možemo se tješiti i varati, da je to jedna slučajna i prolazna pojava. Ne možemo trpiti nikakvih izgovora i ne mogu nas zadovoljiti nikakova razjašnjenja. Znademo, kako je ozbiljan čas, kako je velik cilj i kolika su sredstva potrebna, ako nam je doista do uspjeha. A znademo takoder, koje i kakove mogućnosti rada kod nas postoje u korist Ž. n. f. za svakoga njegovoga prijatelja. Ali treba te mogućnosti izrabiti na svakom mjestu, u svako vrijeme i svakom zgodom.

Mnogi se ispričavaju, da su umorni od tolikog i neprestanog davanja. Umornost davanja za veliku stvar! To je jedna ružna riječ, to bi bila jedna nedostojna pojava. Milijuni naše braće izgubili su tečajem ovoga rata sav svoj imetak (da o drugim patnjama ne govorimo), nemaju mogućnosti da ostanu u galutu, trebalo bi što prije novu domaju u novom Erec-Israelu, koja se samo brzim namaknućem ogromnih sredstava dade sagraditi, — a mi, mi siti i bogati, koji ne bijasmo izvrgnuti progonima, mi da imademo prava biti umorni, umorni od davanja?! Moramo svim silama nastojati, da pobijemo takovo shvaćanje. Tko da daje, ako ne ćemo mi? A ako dajemo od onoga što imamo, učinili smo tek djelomice našu svetu ljudsku i židovsku dužnost. Tu ne smije biti umornosti. Tko imade srca i osjećaja, ne će se usuditi izreći riječ o umornosti davanja.

Istina je i ne može se previditi, da je ovaj rat prouzročio toliko nesreća, da se na svakog pojedinca stavljaju mnogostruki i mnogovrsni zahtjevi pridonajanja sredstava za ublaženje tih nesreća. Poznato je, da se upravo na prijatelje Ž. n. f. u tome najčešće i najuspješnije apeluje, da se upravo oni nikada ne otimaju ispunjivanju na njih stavljenih takovih zahtjeva, da upravo oni daju uvijek i obilno. Ali treba naglasiti, da dobrotvornost nikako ne znači otkup od dužnosti trajnog i obilnog podpiranja Žnf. Naši prijatelji treba da uvijek imaju na umu veliku razliku između Žnf. i pojedinačnih dobrotvornih institucija i akcija. Dok ovi imaju tek reparativnu zadaću idu tek za ublaženjem momentane bijede pojedinaca, jer za drugim ne mogu ići, a i to ne mogu nikada da postignu, dotle Žnf. imade kud i kamo veću konstruktivnu zadaću: hoće da bude glavnim financijskim instrumentom za izgradnju domova i domaje milijunima naše braće beskućnika. Zato naši prijatelji ne smiju, da budu dobrotvorni na račun i na trošak Žnf. t. j. prikraćenjem Žnf. Naši prijatelji moraju u svojem budžetu Žnf. dati ono mjesto koje ga ide: prioritet pred svim

drugim podavanjima u vršenju židovskih i socijalnih dužnosti.

Žnf. postići će samo onda potrebne mu prihode, koje imade pravo iščekivati i tražiti od Židova, ako će naši povjerenici sustavno i ne umorno raditi na organizaciji sabiranja. Glavno povjereništvo razaslati će doskora svim povjerenicima upute, kako treba raditi i kako se mogu i moraju postići lijepi rezultati za Žnf.

Međutim ova računaska godina ide kraju, a da naše nade nijesu ispunjene. Naši su prihodi zaostali daleko ne samo za onom svotom, koja bi bila razmjerno na nas otpala i koju bi bili mogli lako sakupiti, da je svaki povjerenik sustavno radio na svojem mjestu, nego smo daleko zaostali i od one svote, koja nam je bila propisana po vrhovnoj upravi Žnf. i koju smo mislili postići. Trebali smo ove godine sakupiti barem dvaputa toliko, koliko smo dosele sakupili. Morali bismo dakle do konca ove godine — u ovo šest tjedana sakupiti barem toliko, koliko smo dosele sakupili. Neka nam nitko ne kaže, da je to odviše, da je već prekasno, da se to više ne može postići. Imademo sasvim jednostavnu osnovu: neka svaki povjerenik do konca ove godine sakupi u svojem mjestu toliko, koliko je dosele sakupio. Mi to tražimo, mi to nalažemo. Neka svaki povjerenik bude svijestan, da to mora biti, pa će ići. Neka svaki povjerenik učini pitanjem lične ambicije, taštine i časti, da on i njegovo oružje u takmačenju za Žnf. zadobiju dolično mjesto. Neka si uzme dovoljno pomagača, da si osigura uspjeh, da u statistici Žnf. dobije potvrdu i svjedočbu, da je izvršio svoju dužnost.

Hanuka je pred vratima. Uvijek je Hanuka značila intenziviranje rada za Žnf. Ove godine treba i može samo Hanuka da podvostruči prihode Žnf. Zato treba pomno pripraviti sabirne akcije za Hanuku. U svim mjestima treba da se održe svečanosti, zborovi i predavanja, u kojima će se propagovati težnje i ciljevi Žnf. Treba valjano pripraviti program Hanuka svečanosti i sabiranja, pa uspjeh ne može izostati. Vrhovna uprava Žnf. odredila je, da se sav prihod od Hanuke imade upotrijebiti za Nordauov grad u Erec-Israelu. Neka je našim povjerenicima, sumišljenicima i prijateljima jednim poticajem više, što su sabirne akcije za Hanuku vezane o ime našeg sjajnog prbornika i vođe. Molimo povjerenike, da nam odmah jave, što kane poduzeti za Hanuku i da odmah zatraže od nas i upute materijala. Ne oklijevate nego pristupajte odmah radu, da Vas Hanuka zatekne posve pripravne i da postignete uspjeh, koji od Vas iščekujemo!

Povjereništvo Žnf.

Izkaz darova

za vrijeme od 25./X. 1919. do 5./XI. 1919.

Otkup od čestitanja.

Osiijek: Dr. M. Leitner 100.—, P. Rottman 10.—, H. i G. Horvat 10.—, Bekerhalt 10.—, Wilhelm 10.—, M. Kraus 20.—, Zlatarić 10.—, H. Schön 10.—, Platzner 40.—, M. Büchler 10.—, Grünhut 20.—, Engl 10.—, D. Taubner 10.—, B. Fischer 20.—, J. Eisner 10.—, Springer 10.—, S. Fischer 20.—, M. Ornstein 20.—, Merkur 20.—, S. Honewald 20.—, J. Ungar 20.—, J. Ungar 10.—, C. Kohn 10.—, W. Klein 10.—, D. Herman 20.—, C. Vogl 10.—, M. Lang 10.—, Zimmerman 10.—, H. Pollak 10.—, Schulhof 50.—, L. Adler 10.—, M. Klein 10.—, M. Fröhlich 10.—, M. Klein 10.—, N. N. 327.— 917.—

Samooporezovanje.

Sarajevo: Avram Maestro 9.—, Sara Maestro 6.— 15.—
Beograd: Povjereništvo Ž. n. f. 20.—, Žak Asriel 10.— 30.—
Pakrac: Po »Libanonu«: po 6.— Böhm, Fuhrmann, Klein, Kohn, König, Mašansker, Pick, Irina i Ella, Rechnitzer, Schrenger Ema, Terezija, Riza, Strauss Paula i Ruža 84.—
Darugar: Po »Esteri« 37.—
Osiijek: Poslao Mirko Kraus, Lav Singer 55.—, Engl 40.—, po 15.— Ervin Banet, Paul Goldfinger, Paula Leitner, Paul Goldfinger, po 12.— Avram Kišicki, Branka Harrnhut, po 10.— Berger, Dr. Leitner, Kolarić, Schulz, Kolarić, dr. Leitner, Banet, po 6.— Lang, po 6.— Lang, po 5.— Lederer, Freundlich, Grün, Lederer, Freundlich, Spitzer, Selinger, Szeklen, Ungar, Herman, Kišicki, po 3.— Kraus, Selinger, Kraus, Kišicki, po 2.— Lang, Ungar, Platzner, Bloch, Adler, Grünberger, Selinger, Mermelstein, V. i Otto, po 1.— Lang Arnold i Antun, Schwartz, Steinitz, Herzl Reitzer 375.—
Zagreb: Banot Cijon 105.—
Kom. Moravice: Slavko Klein 10.— 656.—

Škrabice.

Sisak: Blanka Friedländer 17.—, Bernh. Klein 21.40, A. Richtman 6.60 45.—
Priedor: Etelka Stern 22.—, Rika Hasson 22.—, Rut Seideman 31.— 75.—
Pakrac: Elizabeta Strauss 100.—
Vinkovci: Poslala Sida Zilzer: Gross 70.—, Zilzer 40.—, Hirschfeld 30.—, Hirtweil 18.—, Marton 16.—, Borovitz 13.—, dr. Frankfurter 7, Preis 6.—, bogošt, opć. 6.— 206.—
Zemun: M. Sasson 160.—, B. Beherano 95.—, A. Goldstein 80.—, Elias 12.—, I. Isahar 65.—, H. Sonnenberg 50.—, Isak Darsa 53.—, Jevr. prosvj.društvo 35.— 550.— 976.—

Zlatna knjiga.

Brčko: Po »Mjes. cion. org.«: Na svatovima Moric Montilja—Erna Levi sak. na ime istih po 100.— Haim Papo, Moric Montilja, po 50.— Avram D. Levi, po 40.— Klara Levi, po 20.— Sumbul Montilja, Baruch, L. Papo, Levi D., M. Brandeis, Rika Levi, Sal. Montiljo, po 10.— Sara Danon, Jakob Finzi, Berta Montilja, Bukica Montilja 520.—
Sarajevo: Poslao Moise I. Montilja: za upis ing. Oskara Grofa sakupljeno od njegovih prijatelja pri oprosnoj večeri po 30.— Albert Alkaly, Silvio, Papo, po 20 Jul, Singer, Sim. Salom,

ŠTEFA SCHWARZ rod. HIRSCHL
FERDO SCHWARZ
vjenčani 2./11. 1919.

ZAGREB 195 KRIŽEVCI.

MIRA GOLDBERGER rod. MAUTNER
DRAGUTIN GOLDBERGER
vjenčani

POŽEGA 197 DARUVAR.

Dr. S. BERNSTEIN

CIJONIZAM

njegovo biće i njegova organizacija.

Izdao: „Savez Cijonista Jugoslavije“

CIJENA K 7.—
Poštarina 80 fil.

Novac se šalje na adresu: Savez
Cijonista Jugoslavije Ilica 31/III.

Natječaj.

Kod ove općine raspisuje se natječaj na mjesto vjeroučitelja istodobno kantara (hazan).

Plaća: mjesečno kruna hiljadu.

Rok natječaja: do 31. prosinca 1919.

Za eventualna objašnjenja obratiti se potpisanoj općini, kojoj natjecatelji imaju podnijeti molbe sa dotičnim ispravama.

Izraelska Općina Dubrovnik.

Goriva drva

I. vrsti imadem i držat ću stalno na skladištu i to piljena i cijepana, na hvate i vagone. Zamčujem brzu i točnu izvedbu cijenenih narudžaba, za koje najučtivije molim.

Skladišta:

Savska cesta 58. i Tratinška cesta 21
Telefon 23-50.

SIMON KRON

U MJESTO KOKSA

može se rabiti u željeznoj peći (Koks-peći)

DRVENI UGLJEN.

Dobiva se po 100 kg. (4 vreće) za K 120 kod

Hrvatskog prometnog društva za ugljen.

A. O. Schwarz, Ilica 26.

TVORNICA ŠTAMPILJA

ŠANDOR SCHNELLER

REZBAR — GRAVEUR

ZAGREB

STROSSMAYEROVA ULICA BROJ 6.

JOSIP BRÜLL

špediterska radnja

ZEMUN

Bežanijska ulica 22. 147

NA VELIKO NA VELIKO

MANUFAKTURNE ROBE

NUDJA UZ JEFTINE
CIJENE TVRTKA

I. DRAGONER,

ZAGREB, ILICA 21. (dvorište)

KONZUM D. D.

ZA PROMET SA ROBOM.

ZAGREB, Ilica 37.

Telefon 23-48, brzogavi „DIONKONZUM“

Prodaje sve vrste kolonijalne i specerajske robe

na veliko.

169

Prodajem

sav namještaj i pribor moje najmodernije i na najboljem mjestu u Bijeljini u opštinskoj zgradi „Grand kafana“ sa tri odjela i podrumom uz vrlo umjerenu cijenu.

Reflektanti neka se obrate pismeno, a mogu u svako doba radnju i namještaj pregledati.

Kupac može odmah iza prodaje radnje početi rad.

SAVO IVKOVIĆ.

TRGOVINA PORUČSTVA

JULIO SINGER

ZAGREB, ILICA 52.

TELEFON 19-26.

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva ulica ZAGREB Vrhovčeva ulica

Prodaja vreća.

Kupuje sve vrste rabljenih vreća

::: uz najvišu dnevnu cijenu. :::

168

Norbert Weiss

Agenturna i komisijonalna radnja

ZAGREB

Bakačeva ul. 4. — Telef. 733

Nudja kolonijalnu i specerajsku robu sa skladišta u Zagrebu. 128

Kalendar jevrejskog nacionalnog društva

U BEOGRADU.

Umoljavaju se sve jevrejske opštine u zemlji, da za kalendar koji društvo uskoro izdaje izvole poslati Upravi društva na dole označenu adresu sledeće podatke: 1. broj stanovnika Jevreja u dotičnoj opštini, 2. imena članova opštinske Uprave i 3. ime rabina.

Sva jevrejska društva u državi ma koje vrste ona bila mole se da u istoj svrsi izvole poslati sledeće podatke: 1. godina osnivanja društva, 2. cij, 3. broj članova, 4. kapital i 5. dosadašnji postignuti rezultati.

Istovremeno stavlja se do znanja celokupnom gradjanstvu u državi, da je već otpočeo prijem oglasa za pomenuti kalendar.

Podatke i oglase valja uputiti društvenoj Upravi najdalje do 22. novembra o. g. a na adresu **Rajičeva 9, Beograd.**

Skladište svakovrstne manufakturne robe, čarapa i rubaca (maraca) na veliko

A. Schrenger

Zagreb

Baruna Jelačića ul. 2.

Telefona broj 20-89.

Tražimo

za upraviteljicu „ŽIDOVSKÉ DAČKÉ MENZE“ sobu s namještajem. Molimo sve naše dobrotvore, da nam i u tome idu na ruku, jer je uspješno djelovanje menze o tome ovisno.
Odbor „Židovske dačke menze“

HATIKVA DOPISNICE

zdalo žid. akad. društvo JUDEJA dobivaju se kod
Povjereništva žid. narodnog fonda
ZAGREB, Ilica 31.
Cijena 2 K po komadu.

PARIS

136. Boulevard Magenta. Téléphone Nord 28-96.
Agenturni i komisioni posao
Henry H. Neuman.

Tvrtka raspolaže zagrebačkim
REFERENCAMA.

DOPISIVANJE na srpsko-hrvatskom, francuskom, engleskom, španjolskom, talijanskom i njemačkom jeziku.

Josip Engelsrath

Najveće skladište dragulja, zlata, srebra i satova uz jamstvo i jeftine stalne cijene.

Veliko tvorničko skladište kina srebrene robe iz najboljih tvornica.

Ilustrovani cjenici na zahtjev badava i franko.

Kupuje i zamjenjuje staro zlato, srebro, dragulje, biser, briljante, satove, antikvitete, novac uz najviše cijene.

Vlastita radionica za umjetno izradjene novogradnje. Popravke zlatnih i srebrenih predmeta brzo i jeftino.

ZAGREB, Ilica br. 5.

ZAGREB, Ilica br. 5.

Prodaja cipela

na veliko i na malo ZAGREB Jurišićeva
ulica 7. u dvorištu

poslovoda **MAKSO BOROVIĆ.**

Novo osnovana

ŽIDOVSKA BIBLIOTEKA

izdala je kao prvu svesku

NAROD GETA,

izbor novela moderne židovske literature, od Pereca, Aša, Šolem Alehema, Pinskog i t. d. Knjiga je ukusno izradjena, slikom J. L. Pereca, a stoji K 12.—, poštarinom 80 fil. više.

Najprikladniji je dar židov-
:- skoj mladeži za :-

HANUKU

novoizašla knjiga dra. I. Altarca

SABATSKI SASTANCI

Narudžbe neka se šalju na
Umjetnički nakladni zavod
„Merkur“ Zagreb, Ilica 31./I.
Cijena K 10.—

**Umjetničko nakladni
zavod**

Vlastita konfekcija
papira i
tvornica
listovnih omota

Cjenici badava

**Veletrgovina papira,
pisaceg pribora i
razglednica**

Zagreb, Merkur, Ilica 31

Bečevski: Papmerkur. Telefon 17-96

**Banka za trgovinu
obrt i industriju**

dioničarsko društvo

Jelačićev trg 4. - **ZAGREB** - Jelačićev trg 4

Podružnice: Koprivnica, Ruma.

Dionička glavica K 5,000.000 — Pričuve K 2,000.000 —

PRIMA

štedne uloške na knjižice i u tekućem računu do daljnjega sa

4% čistih

KUPUJE I PRODAJE

vrijednosne papire, srečke svake vrsti, devize, strani zlatni i srebrni novac.

**PROVADJA BURZOVNE NALOGE.
FINANSIRA**

industrijalna i trg. poduzeća.

ESKONTIRA

mjenice, doznačnice, čekove, odreske i žrijebane vrijednosne papire, daje predumove na vrijednosne papire, kao dionice, rente, srečke i t. d. nadalje na otvorene knjižne tražbine uz povoljne uvjete,

Prodaje promese za sva vučenja, izdaje kreditna pisma i čekove na sva tu- i inozemna mjesta, osigurava srečke proti gubitku na tečaju.